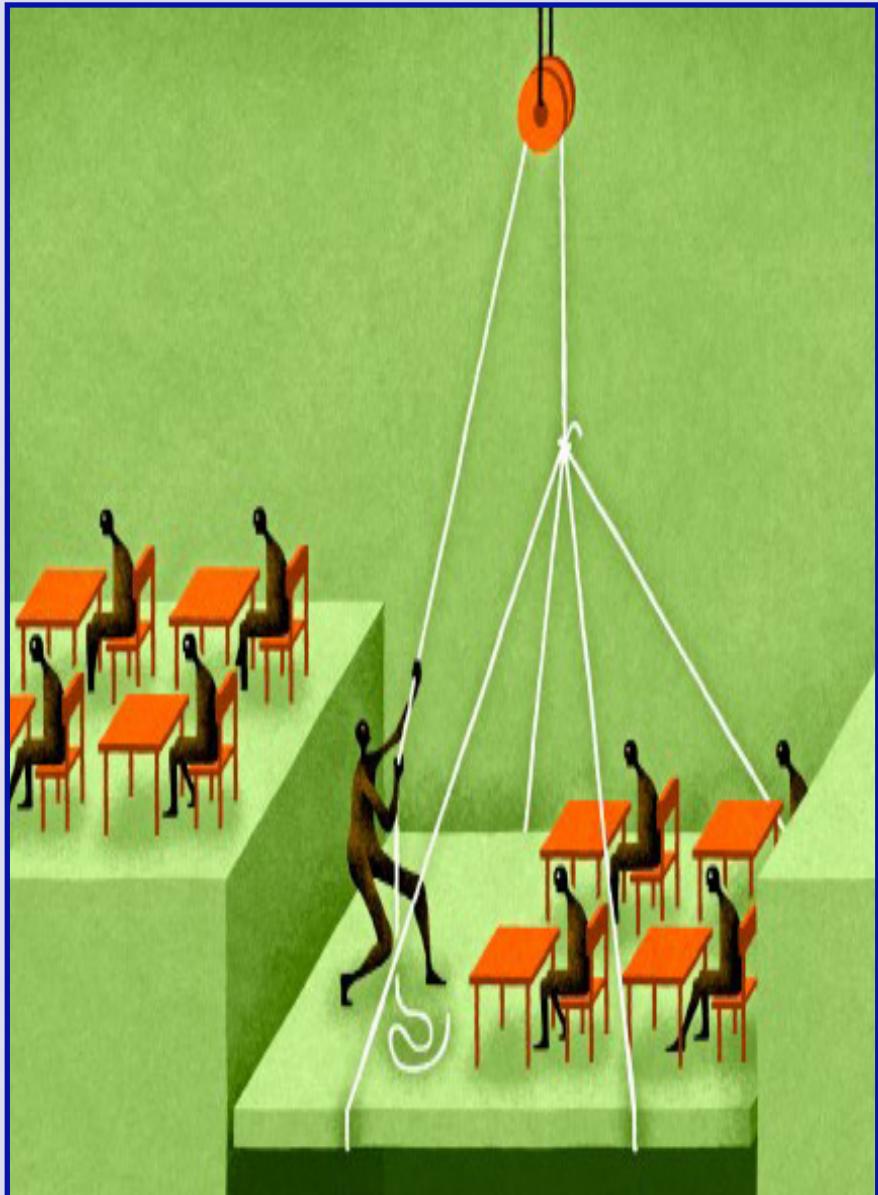

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 49, oktobar, 2009.

TEMA BROJA

Kako unaprijediti kontrolnu funkciju Skupštine

INTERVJU
Ambasador
Mađarske u
Crnoj Gori,
Zoltan Somogyi

ANALIZA
Zašto Brisel
sumnja da u
Crnoj Gori
postoji politička
volja za obračun
sa korupcijom

POLITIKA
Njemačko –
francuski motor
u razvoju EU

REPRIZA

Oktobar su, sa evropskog aspekta, obilježila dva događaja.

Prvi će ući u udžbenike istorije – Irči su 3. oktobra na ponovljenom referendumu ubjedljivom većinom podržali Lisabonski sporazum. Time je otklonjena ključna prepreka za usvajanje ovog dokumenta koju će Uniju učiniti funkcionalnijom.

Drugi datum koji vrijedi pomenutu je 14. oktobar. Evropska komisija je predstavila izvještaje o napretku za države zapadnog Balkana.

Izvještaj za Crnu Goru skoro da je kopija prošlogodišnjeg. Da nije dijela posvećenog slobodi medija i informatičkoj djelatnosti, kao i o odnosu prema civilnom društvu, u kojoj je vlast dobila šamar od Komisije i nešto pozitivnijih ocjena o Monstatu i Skupštini, skoro da je teško uočiti razliku između dva dokumenta EK.

Ostaje zabrinutost zbog korupcije i organizovanog kriminala, nema presuda za korupciju na visokom nivou, kao ni za pranje novca, administrativni kapaciteti, posebno na lokalnom nivou, su i dalje slabi... To su ocjene koje se već tri godine ponavljaju u dokumentima Komisije.

Irski birači, u dvocifrenom procentu, samo za nešto više od godinu dana shvatili su značaj EU koja je spasila tu državu daljem ekonomskog sunovrata.

Što bi trebalo da se dogodi da crnogorske vlasti napokon ozbiljno shvate poruke o korupciji, kriminalu, administrativnim kapacitetima koje šalje Evropska komisija.

Ako sljedeći Izvještaj EK o Crnoj Gori bude repriza prethodnih, nerealno je očekivati da dobijemo status kandidata sljedeće godine.

V.Z.

Irci rekli "da" (3. oktobar) – Na ponovljenom referendumu u Irskoj za Lisabonski sporazum glasalo 67,13% birača. Irski premijer **Brian Cowen** ocijenio da se radi "o velikom danu" za Evropu i Irsku koja je blokirala usvajanje Lisabonskog sporazuma na prošlogodišnjem referendumu.

Hrvati opet nude prevode (6. oktobar) – Predsjednica hrvatskog Nacionalnog Odbora za praćenje pregovora o pristupanju EU **Vesna Pusić**, tokom susreta u Zagrebu sa šefom crnogorskog parlamenta **Rankom Krivokapićem** kazala da je njena država spremna da ustupi Crnoj Gori prevode *acquis communautaire*. Ustupanje tih prevoda Crnoj Gori prije dvije godine je najavio tadašnji hrvatski premijer **Ivo Sanader**, ali je odustao nakon pobune javnog mnijenja.

Eksperti u posjeti (13. oktobar) – Predstavnici Evropske komisije i eksperti EU boravili u trodnevnoj posjeti Crnoj Gori, u cilju sagledavanja preostalih obaveza iz Mape puta za viznu liberalizaciju. Iz Ministarstva unutrašnjih poslova saopšteno da će izvještaj te ekspertske misije biti osnov za donošenje konačne odluke za finalizaciju procesa vizne liberalizacije, koja se očekuje u decembru.

Komisija objavila Izvještaj o napretku (14. oktobar) – EK predstavila izvještaje o napretku zemalja zapadnog Balkana. U Izvještaju za Crnu Goru ponovljene ocjene da mora uložiti više napora u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, te nastaviti da jača administrativne kapacitete. Uz ocjenu da stanje na području sloboda izražavanja izaziva zabrinutost, značajna novina u odnosu na lanjski tekst je ocjena da "brinu zastrašujuće izjave državnih zvaničnika o ulozi medija i civilnog sektora". Komisija je, u Izvještaju za Hrvatsku, saopštila da bi ta država mogla zaključiti pregovore sa EU sljedeće godine. Preporučila je dalje da Unija počne pregovore o članstvu sa Makedonijom, ali bez pominjanja datuma. U godišnjem izvještaju EK preporučuje se primjena Prelaznog trgovinskog sporazuma sa Srbijom. Komisija je izrazila ozbiljnu zabrinutost povodom situacije u Bosni i Hercegovini i navela da ta zemlja "mora hitno da ubrza sprovođenje ključnih reformi".

Premijeri zadovoljni (15. oktobar) – Premijeri Crne Gore, Hrvatske i Srbije **Milo Đukanović, Jadranka Kosor i Mirko Cvetković** izjavili na svečanosti otpočinjanja radovala na izgradnju autoputa Bar – Boljare da su zadovoljni izvještajima EK, te da nastavak procesa evropskih integracija i borba protiv korupcije ostaju u vrhu prioriteta državnih politika te tri susjedne države.

U EU vjerovatno 2016 (15. oktobar) – Malo je vjerovatno da će Crna Gora, Albanija i Srbija ući u EU prije 2016, objavio britanski dnevnik *Financial Times*. U tekstu o novom izvještaju EK o zemljama koje žele članstvo u EU, list je naveo da bi Hrvatska mogla da uđe u EU 2012, kad i Island.

Počinje prevođenje odgovora (19. oktobar) – Nacrti svih odgovora na Upitnik EK završeni su i počinje glavni posao na njihovom prevođenju na engleski jezik, kazala ministarka za evropske integracije **Gordana Đurović**. Ona je navela da je na čitavom poslu angažovano oko 50 prevodilaca, dok ih je na raspolaganju još oko 200.

Oštra kritika u zajedničkoj izjavi (28. i 29. oktobar) – Korupcija i organizovani kriminal, kao i slučajevi pranja novca i trafickinga droge i dalje su ozbiljni problemi u Crnoj Gori, navodi se zajedničkoj izjavi crnogorskih i evropskih parlamentaraca. U dokumentu usvojenom na kraju IV Interparlamentarnog sastanka Skupštine Grne Gore sa delegacijom Evropskog parlamenta izražava se zabrinutost zbog političkog uticaja na postavljanje članova Sudskog i Tužilačkog savjeta. Šef delegacije EP **Eduard Kukan** kazao je nakon sastanka da je Crna Gora ostvarila napredak u evropskim integracijama, ali da ima prostora za dalji napredak u raznim oblastima.

POGLED IZ EU

Evropska "blaga snaga" je živa

Evropska unija je napravila odlučujući korak u pravcu dalje institucionalne konsolidacije,

Piše: Ivan Vejvoda

preduzevši konačne mjere za ratifikaciju Lisabonskog ugovora. Tri miliona irskih glasača 2. oktobra pomoglo je da se doneše odluka o budućnosti evropskih institucionalnih reformi – samim tim i o budućnosti skoro 500 miliona građana EU.

Irski glasači su prije toga jednom odbacili Lisabonski ugovor, na referendumu u junu 2008. Kada su ponovo pozvani da glasaju o istom pitanju, potaknuti saznanjem da je samo uz pomoć EU Irska uspješno prebrodila globalnu finansijsku krizu, građani su rekli "da" daljim evropskim reformama.

Sjetimo se kako je sve počelo. Decembra 2001. na sastanku Evropskog savjeta u Laekenu u Belgiji odlučeno je da se pokrene proces koji će rezultirati ugovorom koji će predstavljati evropski Ustav. Namjera je bila da se svi prethodni EU ugovori objedine, i što je još važnije da se izradi pravni okvir koji će omogućiti evropskim institucijama da efikasno funkcionišu nakon talasa proširenja koji je u EU donio ulazak još deset članica.

Za 50 godina svog postojanja EU je već prolazila nekoliko stadijuma postepenog produblivanja u smislu institucionalne povezanosti i širenja u pogledu broja članica.

Nakon dugotrajne javne rasprave i brojnih konsultacija, Evropska konvencija je jula 2003. sastavila ugovor koji će predstavljati Ustav. Evropski lideri su ceremonijalno potpisali dokument u

Rimu oktobra 2004. Međutim, iz razloga čije korijene treba prvenstveno tražiti u domaćoj politici i strahovima, francuski i holandski birači su osuđetili sve dotadašnje napore odbacivši tekst Ustava na referendumima početkom 2005.

Tako je tek decembra 2007, nakon perioda institucionalnog promišljanja i iznalaženja načina da se prevaziđe status quo, iz pepela evropskog ustava rođen Lisabonski ugovor – dokument znatno kraći i izmijenjen kako bi se udovoljilo najglasnijim zahtjevima članica i sve u svemu prihvatljiviji i konceptualno daleko manje supranacionalan.

Uspjeh ovog Ugovora je od ključne važnosti za dalji proces produblivanja evropskih integracija. EU je danas na samom kraju komplikovanog,

EU nakon irskog "da" Lisabonskom sporazumu može nastaviti da radi ono što najbolje zna – da se proširuje i u isto vrijeme prilagođava institucije globalnim izazovima sa kojima se suočava

osmogodišnjeg procesa institucionalnih reformi. Naravno, stvar nije gotova: još uvijek se čeka da poljski i češki predsjednici ratifikuju pozitivne odluke parlamenta o prihvatanju Lisabonskog sporazuma.

EU je upravo prošla težak test izdržljivosti: suočena sa globalnom ekonomskom krizom, kao i izazovima na polju bezbjednosti, energije i klimatskih promjena, junske izborima za Evropski parlament, spornim izborima za Evropsku komisiju, i, povrh svega, borbotom za novu institucionalnu arhitekturu. Na tom testu je pokazala ne samo dovoljno snage da se izbori sa postojećim izazovima, već se u međuvremenu uhvatila u koštač sa još jednom rundom proširenja i izradom nove susjedske politike za zemlje istočno od evropskih granica.

Proširenja su, zapravo, pokretačka snaga postojanja EU. Privlačna snaga koju ona ima kao politički, društveni i

ekonomski model je od neprocjenjivog uticaja na region.

Mnoge zemlje čekaju u redu za pristupanje. U ovom trenutku Hrvatska, Makedonija i Turska su zvanično kandidati, Albanija i Crna Gora su podnijele zahtjeve za članstvo tokom prošle godine, a BiH bi to mogla učiniti već naredne godine. Kriza je navela i Island da podnese zahtjev za članstvo, a kolaju glasine i da bi Norveška mogla da promijeni stav prema članstvu u EU nakon rezbora **Stoltenbergove** vlade.

Ono što je započelo kao mirovni projekat, nakon II svjetskog rata, mirenje između evropskih zemalja, politički projekat zasnovan na ekonomskim argumentima, još uvijek posjeduje ogromnu privlačnu snagu. Transatlantsko partnerstvo je u samoj osnovi ovog uspjeha. Uloga SAD u garantovanju evropske bezbjednosti je dovela do procvata Evropske zajednice, a kasnije i Unije. U postkonfliktnom regionu Balkana, odnosno bivše Jugoslavije, zajednički napor EU i SAD su bili od presudne važnosti za postizanje mira i konsolidaciju stabilnosti. EU je strateški prioritet svih gorepomenutih država, ali je podrška SAD presudna za proces integracija.

Evropska "blaga snaga" je živa i aktivna. Nakon perioda samo-preispitivanja propraćenim teškim napadom zamora od proširenja i nevoljnosti da se uopšte razmišlja o novim članicama, EU nakon irskog "da" može nastaviti da radi ono što najbolje zna – da se proširuje i u isto vrijeme prilagođava svoje institucije globalnim izazovima sa kojima se suočava.

Autor je izvršni direktor Balkanskog fonda za demokratiju (teksta je preuzet sa portala Germal Marshall Fund-a)

KAKO OJAČATI KONTROLNU I NADZORNU FUNKCIJU SKUPŠTINE

Ministar nije poslaniku šef

Promjena skupštinskog poslovnika i usvajanje zakona o Skupštini Crne Gore ili

Piše: Mirela Rebronja

sličnih akata koji bi precizno definisali nadležnost Skupštine u odnosu na izvršnu vlast su modeli o kojima razmišljaju poslanici kako bi ojačali kontrolnu i nadzornu funkciju zakonodavnog doma, što je zahtjev Brisela.

U najnovijem Izvještaju o napretku Crne Gore, Evropska komisija je primijetila određen napredak u radu crnogorske Skupštine, ali i ocijenila da "inspekcijski i kontrolni mehanizmi nijesu dovoljno iskorišteni i da nadzorna uloga Skupštine uglavnom ostaje jako slaba", te da su "neophodni dodatni napori da se poboljša efikasnost Skupštine kao zakonodavnog i nadzornog tijela."

Tu preporuku Evropske komisije predstavnici vlasti i opozicije različito doživljavaju, a ona dolazi sa iste adrese po treći put. Dok u vladajućoj koaliciji smatraju da je jačanje kontrolne i nadzorne funkcije složen proces i da se na tom putu konstantno napreduje, iz opozicije poručuju da je uzrok slabosti kontrolne funkcije nedostatak političke volje za koji su odgovorni predstavnici parlamentarne većine.

Predsjednik skupštinskog Odbora za ekonomiju, finansije i

budžet i poslanik opozicione Socijalističke narodne partije (SNP) Aleksandar Damjanović kazao je da mu se "nekada čini da se pojedini poslanici vladajućih partija na sjednicama odbora ili plenuma, ne ponašaju kao zakonodavci i kontrolori već kao vladini činovnici".

Damjanović, u razgovoru za *Evropski puls*, objašnjava da "parlamentarna manjina, kroz ustavnu odredbu, ima mogućnost da kroz

prijedlog 27 poslanika pokrene parlamentarnu istragu, ali se to na žalost u ovom sazivu nije desilo, a bilo je i te kako potrebe".

On je istakao da je u radu Odbora na čijem je on čelu pokrenuta jedna inicijativa i to za saslušanje generalnog sekretara Skupštine, ali da nije dobila neophodnu saglasnost većine članova.

Prema Damjanovićevim riječima, sa stanovišta opozicije, jačanje

BIĆE JOŠ BOLJE

Predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić ohrabren je trendovima značajno većeg angažmana radnih tijela u ukupnom radu Skupštine što, kako je kazao, ukazuje da će odbori u narednom periodu sve više biti angažovani na ostvarivanju svoje kontrolne funkcije.

"Saglasan sam sa navodima iz Izvještaja da je kontrolnu i nadzornu funkciju potrebno dodatno ojačati i da se još uvjek u dovoljnoj mjeri ne koriste poslovničke mogućnosti. Ipak, trendovi značajno većeg angažmana radnih tijela u ukupnom radu Skupštine ukazuju da će odbori u narednom periodu sve više biti angažovani i na ostvarivanju svoje kontrolne funkcije", rekao je Krivokapić za *Evropski puls*.

On je ocijenio da je u dijelu nadzorne funkcije Skupštine evidentan značajan napredak u odnosu na prethodni period.

"Poslovnička mogućnost obavljanja kontrolnih saslušanja kao efikasnog vida kontrole i nadzora rada izvršne vlasti redovno se primjenjuje i postala je nezabilazna praksa u radu nekih od najvažnijih radnih tijela Skupštine. Prostim uvidom u statistiku, kada je riječ o ovom segmentu rada Skupštine, primjećuju se poboljšanja iz godine u godinu", naglasio je predsjednik Skupštine Crne Gore.

Prema njegovim riječima, ohrabrujuće je i to što je u ovom dijelu parlamentarnog rada primjetno pojačano interesovanje javnosti.

U izvještaju o napretku, primjetio je Krivokapić, registrvana je pojačana aktivnost u dijelu kontrolne funkcije Skupštine, posebno kada je riječ o nadzoru u sektorima odbrane i bezbjednosti.

"Napominjem da se radi o oblastima koje nose posebnu senzibilnost i značaj, pa konstatacija o napretku Skupštine u dijelu ostvarivanja civilne i demokratske kontrole odbrambenih i bezbjednosnih službi posebno ohrabruje", rekao je Krivokapić.

On je napomenuo i da se institut "Premijerskog sata" redovno koristi i to u skladu s Poslovnikom najmanje jednom u toku dva mjeseca.

Ranko Krivokapić

foto VIJESTI

kontrolne i nadzorne funkcije Skupštine je na neki način ograničeno i poslovnikom, u kojem se kaže da "o parlamentarnom saslušanju odluku donosi odbor većinom glasova ukupnog broja članova".

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Aleksandar Damjanović kaže da mu se "nekada čini da se pojedini poslanici vladajućih partija na sjednicama odbora ili plenuma, ne ponašaju kao zakonodavci i kontrolori već kao vladini činovnici"

To je, objašnjava Damjanović, teorijski legitiman način donošenja odluka, ali činjenica je da vladajuće partije odlučuju o sudbini svake inicijative jer imaju većinu u svih 11 skupštinskih odbora.

Stoga on smatra da bi u sklopu eventualnog donošenja novog Poslovnika o radu Skupštine ili još bolje Zakona o Skupštini trebalo razmišljati i o preciziranju obaveze Skupštine i njenih odbora da kontinuirano prate primjenu zakona iz svoje nadležnosti, kao i da redovno vrše procjenu efekata tih zakona.

Predsjednik Odbora za bezbjednost i odbranu poslanik vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS) **Dragan Kujović** naveo je da u većini zemalja postoji izvjestan

otpor izvršne vlasti prema parlamentarnoj kontroli, ali da se kontinuirano radi na poboljšanju inspekcijskih mehanizama, pa je tako i u Crnoj Gori.

"Mi smo svjesni da nije lako doći do svih informacija o onome što rade agencije i ministarstva. Činjenica je da se oni i dalje opiru da u nekim segmentima omoguće uvid u obavljanje svojih djelatnosti i aktivnosti, ali sve službe u svijetu, u svim državama tako funkcionišu. Nije to slučaj samo kod nas", izjavio je Kujović za *Evropski puls*.

On smatra da ne treba isključiti ocjenu Evropske komisije da postoji izvjesni napredak u radu Skupštine, smatrajući je jako važnom.

Navodeći primjer Odbora za bezbjednost i odbranu na čijem je čelu, Kujović je istakao je da se za veoma kratko vrijeme mnogo napredovalo u smislu jačanja kontrolne i nadzorne funkcije.

On je podsjetio je da je sprovedeno nekoliko kontrolnih

saslušanja, koja su bila otvorena za javnost i dodao da su zahtijevali odgovore i određena pojašnjenja i od direktora Uprave policije i ministra odbrane, kao i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost.

Predsjednik Odbora za bezbjednost i odbranu Dragan Kujović naveo je da je taj odbor, po uzoru na Sloveniju, inicirao donošenje zakona o kontroli bezbjednosnih službi koji je sada u formi nacrta. "Zakonom biti precizno određeno da su sve službe dužne da na zahtjev Skupštine daju odgovore na sva pitanja upućena od strane parlamentarnih odbora", rekao je Kujović

Crnogorska Vlada, pojasnio je on, svjesna je da Skupština ima ustavnu, nadzornu i kontrolnu funkciju i da Vlada ne vlada Skupštinom već zna da se njoj mora povinovati u pojedinim pitanjima.

Kujović je podsjetio da je Odbor za bezbjednost i odbranu inicirao donošenje zakona o kontroli bezbjednosnih službi koji je sada u formi nacrta. "Zakonom biti precizno određeno da su sve službe dužne da na zahtjev Skupštine daju odgovore na sva pitanja upućena od strane parlamentarnih odbora", rekao je Kujović. On je naveo i da je to urađeno po ugledu na pozitivan primjer iz regionala – na Sloveniju, gdje je taj zakon već na snazi.

Nadzorna funkcija parlamenta se pominje i u izjavi Varšavske deklaracije, tako što se kaže da "vladine institucije treba da budu

transparentne, participativne i u potpunosti odgovorne građanima". Većina savremenih parlamenta posjeduje neku vrstu mješavine mehanizama koji dozvoljavaju nadzor nad izvršnom vlašću. U Francuskoj i Ujedinjenom Kralje-

vstvu na snazi je kolektivna odgovornost odnosno odgovornost kabineta ministara. Odgovornost člana kabineta, takođe, postoji u velikom broju zemalja nekada i uporedno sa sistemom kolektivne odgovornosti.

U uporednoj praksi postoji dosta mehanizama na osnovu kojih parlament može ojačati svoju kontrolnu i nadzornu funkciju.

U parlamentarnom sistemu, nadzornu funkciju prati i ovlašćenje parlamenta da vladu kontroliše i drži odgovornom tako što može u svakom trenutku da joj otkaže podršku. Takođe, pored ovlašćenja parlamentarnih odbora da pozivaju funkcionere i od njih traže dostavljanje određenih dokumenata, veliki broj parlamenata – posebno u parlamentarnim sistemima – posjeduje pravno ovlašćenje da potrebnim mehanizmima dobije informacije od izvršne vlasti. Čest je slučaj da parlamenti imaju pravo da redovno dostavljaju pitanja ministarstvima na plenarnim zasjedanjima, na koja moraju dobiti cjelovite odgovore u razumnom roku. U državama koje su na većem stepenu demokratije, kao što je Norveška, premijer i ministri odgovaraju poslanicima mjesечно i direktno na pitanja, bez prethodne pripreme, za razliku od Skupštine Crne Gore gdje poslanički klubovi moraju premijeru dostaviti pitanja 48 časova prije početka sjednice.

Međutim, da bi ukupna ocjena o eventualnom jačanju kontrolnih mehanizama Skupštine u narednom izvještaju o napretku bila bolja,

U uporednoj praksi postoji dosta mehanizama na osnovu kojih parlament može ojačati svoju kontrolnu i nadzornu funkciju

neophodno je da svi odbori koji imaju mandate za sprovođenje kontrolnih saslušanja to svoje pravo zaista i na pravi način koriste. Takođe, trebalo bi zakonom pre-

SPRIJEČITI NEPRAVILNOSTI DRŽAVNIH ORGANA

Predsjednica Nacionalnog odbora za praćenje pregovora o pristupanju Hrvatske Evropskoj uniji Vesna Pusić u razgovoru za *Evropski puls* kaže kako bi i Crna Gora trebalo da razmišљa o uspostavljanju novog, sličnog tijela u okviru parlamenta.

To tijelo bi, kako je kazala, imala isključivo kontrolnu i nadzornu funkciju, ali nad svim zakonima koji se donose.

Ona ističe da je to od izuzetne važnosti u procesu usklađivanja nacionalnih zakona sa standardima EU, gdje se neće tolerisati ni najmanji propust, zbog čega se njena zemlja i odlučila na takav korak.

"Hrvatska je uvela jedan novi mehanizam, odnosno instituciju koja se zove Nacionalni odbor. On je nastao konsenzusom, a ima za glavni zadatak da raspravi o svakom poglavljju prije nego se pošalje Evropskoj komisiji", naglasila je Pusića.

Objašnjavajući kako i Crnu Goru očekuje prilagođavanje zakona po oblastima i poglavljima, Pusićka napominje da se formiranjem ovakvog tijela "nastoji ići ispred eventualnih nepravilnosti u radu državnih institucija".

Naročito interesantno, kada je u pitanju hrvatski Nacionalni odbor, jeste da su sjednice zatvorene za javnost i da se sve odluke donose jednoglasno, što znači da svaki član ima pravo veta na bilo koju odluku.

To je, prema njenim riječima, prednost jer se prije donošenja odluke precizno moraju sagledaju svi aspekti.

Ona navodi i da u Saboru postoje odbori koji imaju mandat da vrše kontrolu, kao što je Odbor za suzbijanje konfliktova interesa i borbe protiv korupcije i mogućnost formiranja istražnih komisija koji ispituju konkretne slučajevе, ali smatra da se parlament ne može detaljno baviti samo određenim slučajevima ili da jednostavno ne može obuhvatiti sve, pa ističe da je iz tog razloga možda najbolje formirati posebno tijelo sastavljeno od parlamentaraca, koje će imati samo tu funkciju, praćenja rada organa izvršne vlasti.

Kao posebno važno navela je potrebu da Parlament stvarno i praktično bude uključen u donošenje svih važnih odluka.

cizno definisati ovlašćenja odbora i obavezu svih službi da postupaju shodno utvrđenim pravilima. Ako je

mehanizama na osnovu kojih parlament može ojačati svoju kontrolnu i nadzornu funkciju

zakonski propisano da se informacije nadležnom Odboru moraju dostaviti u određenom roku, predstavnici izvršne vlasti neće imati prostora da izbjegnu uvid javnosti u

Vesna Pusić

sve njihove aktivnosti.

Bez obzira da li će se mijenjati Poslovnik ili usvajati zakoni koji će na papiru ojačati nadzornu i kontrolnu funkciju Skupštine, ključna pitanja su kada će poslanici vladajuće koalicije ministre prestati da doživljavaju kao šefove, koliko su poslanici i opozicije i vlasti spremni da rade i koliko imaju kapaciteta da kontrolišu izvršnu vlast.

ZAŠTO U BRISELU SUMNJAJO DA U CRNOJ GORI POSTOJI POLITIČKA VOLJA ZA OBRAČUN SA KORUPCIJOM

Čuvare loše tradicije

Nekoliko je upečatljivih konstatacija iznijela Evropska komisija u svom ovogodišnjem izvještaju o napretku Crne

Piše: Neđeljko Rudović

Gore. Jedna od njih je da se čini da u Crnoj Gori ne postoji politička volja za obračun sa korupcijom, naročito onom na visokom nivou. Druga je da ne postoji adekvatna institucija za nadzor nad finansiranjem političkih partija, potrošnjom u javnom sektoru, javnim nabavkama i privatizacijom. Uz to, nema nikog da kontroliše privatne donacije političkim partijama.

Drugim riječima, postoji izrazita doza sumnje da visoki funkcionери vlasti nijesu ili neće biti gonjeni zbog zloupotrebe položaja i pribavljanja lične koristi od obnašanja javne funkcije na štetu države i njene kase. Takođe, prilikom privatizacijonih poslova i realizovanja javnih tendera i dalje su moguće malverzacije i, kako se to ovdje odavno kaže, uzimanje procenta

Logično je da je mnogo više onih kojima je bliži oportunizam od ispravljanja krivih drina. Jer, to je prije svega posao onih kojima za to, kako se sumnja i u Briselu, nedostaje političke volje

namještanjem poslova ili izborom ponuđača koji da više u privatni džep onoga ko prodaje preduzeće ili raspisuje tender. I najzad, oni koji radeći sa državom (aktuuelnom Vladom i lokalnom samoupravom) dobijaju mogućnost da plate manje nego što bi trebalo, na kraju mogu (čitaj: treba) onima koji su im to omogućili da uplate dio tog novca uoči izbora da bi i dalje ostali na vlasti i, jasno, nastavili da im čine usluge.

Ovako bi mogao da izgleda začarani lanac potkradanja države. Iako je rašireno uvjerenje da je to baš tako, sa svim svojim

podvarijantama, malo ko sa sigurnošću može to tvrditi. Mogao bi kada bi neki crnogorski tužilac neki od tih slučajeva istražio i podigao optužnicu, a neki crnogorski sudija na osnovu nespornih dokaza donio osuđujuću presudu. Kako takvih slučajeva, pogotovo onih iz zone "visoke korupcije", nema, onda se postavlja pitanje da li je i pravosude dio paklenog lanca. Da li u pravosudu postoje pritisci ili "autocenzura", koja podrazumijeva da postoje zone i osobe u koje se ne dira? Da li je tužilac i sudija u Crnoj Gori slobodan da radi svoj posao ili je i on korumpiran? Neko novcem i nekretninama, a neko strahom. Za zaključak je dovoljna činjenica da ih predlažu i faktički biraju oni koji se sviđaju vladajućim krugovima.

I tako se dobija zaokružen sistem u kojem je, recimo, većina građana svjesna

Korupcija je model života. I crnogorskog mentaliteta – idolopoklonstva prema moćima i odsustva svijesti da su oni "moćni" zato što smo im mi to omogućili glasajući za njih da bi oni služili javnom interesu

korupcije kao dominantnog modela funkcionalisanja, ali malo toga preduzima da to promijeni ili, makar, da ukaže na to. Tako se danas u Crnoj Gori "zna" koje će firme dobiti određeni posao, kod koga treba da se obratite da bi preko reda dobili

nekdu dozvolu, kome treba da se javite ako treba da se zaposlite... A oni koji raspolažu tenderima znaju kako da svom carstvu privole one koji drugačije misle. Najčešće prečutno. I danas je gotovo nemoguće naći one koji se bave gradičinskim poslovima, a da nijesu uz vladajuće partie ili, ne daj Bože, članovi bilo koje opozicione grupacije.

Lako se dolazi do činjenice da korupciju promovišu zapravo oni koji su dobili mandat da ovu državu dovedu u red uspostavljajući pravila koja su ista za sve kako bi oni koji su zaista najbolji, najs-

posobniji i najinventivniji vukli društvo naprijed. Ovako, oni faktički najviše potkradaju državu pokušavajući da je stave pod svoju potpunu kontrolu, a krajnji proizvod je poslušno, a ne slobodomisleće građanstvo.

Možda je pravo pitanje zašto je koruptivno ponašanje toliko ukorijenjeno u Crnoj Gori. Da li je u pitanju tradicija i mentalitet ili samo beskrupuloznost i odsustvo dalekovidosti onih koji bi trebalo da se staraju o našoj kući ili, kako kažu, brodu koji još plovi nemirnim morem.

Ako malo pogledamo istoriju, sjetićemo se da se ni u Crnoj Gori **Petrovića** ništa krupnije nije moglo "završiti" bez dozvole vladarske ili vojvodske kuće. U siromašnoj Crnoj Gori poći gospodaru na noge i tražiti pomoć pod Brijestom na Cetinju bio je najbrži i, najčešće, jedini

odraz još jedne porazne crte crnogorskog mentaliteta – idolopoklonstva prema moćima i odsustva svijesti da su oni "moćni" zato što smo im mi to omogućili glasajući za njih da bi oni služili javnom interesu

način da isposlujete ono što vam treba. U današnjoj Crnoj Gori je normalno ponašanje podmititi ljekara ili opštinskog službenika da bi dobili ono što vam inače pripada jer za to plaćate porez. A ako tražite posao ili ugovor sa državom da bi vaša firma opstala na tržištu, onda se ide na mnogo više adrese. Oni koji takvom šablonu ne pribjegnu ispadaju budale zato što je to dominantan šablon, od vrha do dna piramide.

Suštinski, korupcija je model života. I odraz još jedne porazne crte crnogorskog mentaliteta – idolopoklonstva prema moćima i odsustva svijesti da su oni "moćni" zato što smo im mi to omogućili glasajući za njih da bi oni služili javnom interesu.

Onaj ko se pobuni, automatski biva označen kao nepoželjan i, samim tim, doveden na rub egzistencije. U takvom sistemu, logično je da je mnogo više onih kojima je bliži oportunizam od ispravljanja krivih drina. Jer, to je prije svega posao onih kojima za to, kako se sumnja i u Briselu, nedostaje političke volje.

AMBASADOR MAĐARSKE U CRNOJ GORI ZOLTAN SOMOGYI

Budite vrijedni i strpljivi

Odlazeći ambasador Mađarske u Crnoj Gori Zoltan Somogyi savjetovao je Crnoj Gori da bude strpljiva kada je riječ o evropskim integracijama.

"Procesi koji zahtijevaju strukturne promjene ne događaju se preko noći. U periodu integracija neophodno je strpljenje", kazao je Samođi u razgovoru za *Evropski puls*.

Prema njegovim riječima, to može izgledati teško jer vrijedni i radni ljudi žele da što brže dođu do rezultata kako bi održali momentum.

"Međutim, u procesu integracija, usvajanje novih pravila jednostavno nije dovoljno. Crnogorci će morati da dokažu da su spremni i da prihvate i primijene novousvojena pravila sistematski i to na duži rok", dodao je on.

Promjena mentaliteta, podvukao je Samođi, treba da dovede do toga da načini rješavanja problema i svakodnevног poslovanja budu isti kao u

Zoltan Somogyi

drugim zemljama EU.

"Ti procesi moraju biti predvidljivi i bez smetnji izazvanih sitnim društvenim anomalijama", dodao je Samođi.

SVIMA SU KRITERIJUMI BILI STROGI

- Da li se slažete sa ocjenama da će moguće budućim članicama EU sa prostora zapadnog Balkana biti znatno teže da uđu u Uniju, nego što je to bio slučaj u posljednja dva kruga proširenja, posebno zbog lošeg iskustva sa Bugarskom i Rumunijom?

Proces evropskih integracija je veoma složen. U procesu pridruživanja zemlje, koje se nadaju članstvu u EU, će učiniti sve da usvoje pravila, običaje, regulativu i standarde EU, a uz to moraju stalno imati na umu da je proces integracija veoma dinamičan fenomen.

EU se sve vrijeme mijenja i nijedan krug proširenja nije u potpunosti nalik prethodnom. U prošlosti su zemlje kandidati za članstvo u EU imale drugačiji pristup procesu pristupanja, a i EU, koja je tada bila mnogo manja, je na njih sasvim drugačije gledala. U tom smislu odnos EU prema Mađarskoj u procesu prepristupnih pregovora bio je veoma drugačiji od odnosa prema Austriji, ili Rumuniji, pa će se i odnos prema zemljama zapadnog Balkana svakako razlikovati.

U tom pogledu ne možemo reći da se zemlje zapadnog Balkana suočavaju sa manje ili više strožijim kriterijumima od njihovih prethodnica.

EU čine nezavisne države i građani država članica biraju svoje političare koji će zastupati volju birača u različitim forumima unutar EU.

EU jeste zasnovana na principima otvorenosti prema različitostima, ali treba imati na umu i da se politike država članica u pogledu brzine proširenja stalno mijenjaju, u zavisnosti od volje građana koji čine ovu uniju demokratskih država.

On je rekao da vjeruje da će mogućnost slobodnog putovanja u zemlje Schengen zone značiti dodatni podsticaj za ovu vrstu promjena, ali da je najvažnije od svega je da se nastavi sa vrijednim i strpljivim radom.

- Koji su bili glavni problemi na putu Mađarske ka Evropskoj uniji? Da li je to bila korupcija, organizovani kriminal, administrativni kapaciteti, nezavisnost pravosuđa..., kao što je u slučaju Crne Gore? Zapravo, kakvo je mađarsko iskustvo?

Svaka zemlja koja teži članstvu u Uniji ima drugačiju putanju integracija – sve one su u tom smislu sui generis. Poput Crne Gore, i Mađarska je u tom periodu morala da se suočava sa sopstvenim specifičnim problemima.

Što se tiče Mađarske, najteže je bilo ponovo uspostaviti povjerenje građana u sistem. Iz istorijskih razloga, unutar mađarskog mentaliteta je u prošlosti nastao neprijateljski stav prema javnim institucijama uopšte. Ponovno uspostavljanje povjerenja u institucije i obnova njihovog imidža – kao i institucija u Briselu – nije bio jednostavan proces i u određenom smislu to jačanje povjerenja u institucije još uvijek traje.

Kao i sve države bivšeg socijalističkog bloka, Mađarska je u periodu tranzicije imala problema sa organizovanim kriminalom, korupcijom i administrativnim kapacitetima. Ove smo probleme rješavali uz pomoć stranih partnera i kroz reforme sudstva i snaga bezbjednosti. Tek kada su funkcionalne mјere ravnoteže i međusobne kontrole institucija u potpunosti uspostavljene i kada su građani počeli da vjeruju u državu kao zaštitnika privatne svojine, povjerenje u sistem postalo je oplipljivo.

U mjeri u kojoj ni organizovani kriminal, ni korupcija nisu mogli biti u potpunosti eliminisani iz naših društava, danas se na ove fenomene gleda kao na društvene anomalije koje ostatak društva smatra bolešću protiv koje se treba boriti svim silama.

- Da li Mađarska ima projekte kojima pomaže put Crne Gore ka Evropskoj uniji?

Stabilnost balkanskog regiona je jedan od prioriteta Mađarske. Smatramo da izgradnju dugoročno dobrih odnosa među državama Balkana treba tražiti u okvirima Evropske unije.

Mađarska je već duže vrijeme spremna da ponudi kako finansijsku tako i organizacionu potporu zemljama regiona kako bi pomogla proces integracije.

Međutim, zbog ograničenih sredstava namijenjenih pomoći inostranstvu svaki projekat takve pomoći prvo mora da prođe niz evaluacija i analiza. Pri tome, potencijalni korisnici pomoći mogu znatno doprinijeti ovom procesu tako što će precizno ukazati na oblasti u kojima je dalji razvoj neophodan ili čak tako što će same podnijeti detaljno razrađene i planirane projekte kojima je potrebna strana finansijska pomoć.

Mađarska je učestvovala u nekoliko razvojnih projekata u Crnoj Gori koji direktno ili indirektno doprinose njenom približavanju EU. Neki od ovih projekata su još uvijek u toku, poput *Tied Aid* programa koji podrazumijeva izgradnju četiri obrazovne ustanove u Podgorici.

Najskoriji program pomoći iz Mađarske je vezan za pristupanje Crne Gore NATO-u, ali planiramo da u budućnosti budemo aktivniji i u oblasti izgradnje lokalnih kapaciteta policijskih snaga i sudstva, koji su noseći stubovi svake demokratije.

Ipak, vjerujem da najveći uticaj imaju naši investitori. Kroz ogromne investicije u zemlji ove kompanije su stvorile na stotine radnih mesta za lokalno stanovništvo i, kao i svi strani investitori, donijeli su sa sobom znanja i kulturu poslovanja koji se kroz stalne, koordinirane odnose prenose na lokalnu radnu snagu i poslovne partnere i tako doprinosi razvoju sličnih, funkcionalnih malih i srednjih preduzeća, a samim tim i rastu crnogorske ekonomije.

● Koja je, prema Vašem mišljenju, najveća korist neke države od članstva u EU?

Svjet u kojem živimo je dokazao da zemlje ne mogu postojati u stanju autarhije. Međunarodno poslovanje, slobodan protok roba i usluga zajedno sa slobodnim kretanjem ljudi su

CRNA GORA ŠAMPION PO LIČNIM VEZAMA

- U Crnoj Gori se dosta govori o korupciji. Da li ste, kao predstavnik države koja ima brojne investicije u Crnoj Gori, imali prilike da od tih investitora čujete konkretnе primjedbe i primjere korupcije?

Kao i sva strana predstavnštva naša ambasada takođe prati pitanje korupcije u Crnoj Gori.

Korupcija je neprijatelj stranih investicija jer vodi nepovjerenju kroz diskriminaciju. Najveća šteta se, međutim, čini građanima Crne Gore. Kada pobednik na javnom tenderu nije "najbolja" i "najadekvatnija" firma, već ona koja je izabrana putem netransparentnog i nepoštenog odabira troškove takve odluke kasnije plaćaju poreski obveznici te zemlje. Korupcija je kao varanje na testovima u školi – u određenom trenutku donosi korist, ali na duži rok sva nenučena materija će isplivati na površinu i uticati na životnu putanju prevaranta.

Uz to je i svojevrsna zamka, jer kao kada nijeste naučili osnove predmeta u školi, kad jednom varate poslije morate varati opet da bi se izvukli i tako postajete taoci sopstvene prevare. Isto je i sa nepoštenim poslovnim ugovorima do kojih se dolazi korupcijom.

Dužnost ambasade je da procijene mogućnosti za ulaganje mađarskih firmi u Crnu Goru. Kada uočimo takve mogućnosti i upoznamo buduće poslovne partnere, ambasada prepušta stvar tržišnim silama koje će odrediti koja kompanija je najbolji kandidat za određenu investiciju ili tender. Naravno, pratimo sa velikom pažnjom otkrivanje slučajeva navodne korupcije u Crnoj Gori i prema tome oblikujemo i savjete za buduće investitore iz Mađarske.

Od mađarskih investitora u Crnoj Gori nijesmo čuli za konkretne slučajeve korupcije. Međutim, neki od naših investitora su istakli da u poslovanju u Crnoj Gori lične veze imaju znatno veći uticaj nego u bilo kojoj drugoj zemlji sa kojima su već imali iskustva.

neophodni za funkcionisanje naših ekonomija, pa i svakodnevнog života. Osim što će dobiti pristup ekonomskoj zoni sa gotovo neograničenim mogućnostima, Crna Gora će biti percipirana od strane svih svjetskih država kao zemlja od povjerenja koja je ispunila demokratske kriterijume i time zaslужila poštovanje međunarodne zajednice.

Drugo, članstvo u EU nije nagrada na kraju posla. Članstvo u EU je logična i očekivana posljednja stanica na putu ka demokratizaciji. Koliko god se danas činila udaljenom, dok još stojite na početku puta, isto tako će izgledati bliska i razumljiva pred sam trenutak pristupanja. Biti dio EU je novi način života za sve, koji podrazumijeva osjećaj da negdje pripadate, ali i mogućnost da se zajednički gradi za budućnost. EU je sila koja tek nastaje i bolje je biti dio njene izgradnje nego stajati po strani i

gledati je kako raste.

- Kako Crna Gora izgleda danas u Vasim ocima?

Crna Gora je mnogo napredovala od 2006, kada sam došao za ambasadora ovde. Dolazeći u Crnu Goru video sam ponosnu naciju sa dugom istorijom i kulturnim naslijeđem i obnovljenim identitetom nakon nezavisnosti.

Danas vidim zemlju ponosnih ljudi koji su shvatili da po prvi put u istoriji imaju mogućnost da odgovorno odlučuju o sopstvenoj budućnosti.

Čestitao bih građanima Crne Gore što su izabrali Evropsku uniju kao glavni cilj svoje zemlje.

Sad kada bolje poznajem Crnu Goru vjerujem da će uspjeti da svoje ciljeve ispuniti i da će se pridružiti EU kao privržen branitelj svega što ova dva slova znače.

V. ŽUGIĆ

FRANCUSKO NJEMAČKI MOTOR U RAZVOJU EVROPSKIH INTEGRACIJA

Najbolje evropsko gorivo

Unjemačkoj je krajem oktobra obnovljen mandat kancelarki **Angeli Merkel**. Pozicija prve dame najveće evropske

Piše: Vladimir Pavićević

države osvojena je na izborima na kojima je konzervativna Hrišćansko demokratska unija ostvarila ubjedljivu pobjedu. Ubrzo po polaganju zakletve kancelarka je otputovala u Pariz u posjetu francuskom predsjedniku **Nikolas Sarkozyju**. Time je saopštila da je za građane Njemačke pitanje dobrih odnosa sa Francuskom prioritetno i da će odnosi Merkelove i Sarkozyja da slijede cestu koju su popločali njihovi prethodnici omogućivši da francusko-njemački motor postane najjača snaga procesa evropskih integracija.

Ovaj gest njemačke kancelarke nakon rezbora podsjeća nas da su najveći doprinos stvaranju jedinstvenog evropskog ekonomskog i političkog prostora dali upravo državnici dvije najveće evropske zemlje.

Konrad Adenauer – Charles de Gaulle

Oblikovanje Europe nakon Drugog svjetskog rata bilo je uslovljeno odnosima Francuske i Njemačke.

Dvojica državnika koji su svojim politikama dominantno uticali na proces evropskih integracija na početku Hladnog rata bili su **Konrad Adenauer i Charles de Gaulle**. Njihov odnos krasili su uzajamno poštovanje i saradnja, ali i sasvim drugačije viđenje odnosa evropskih zemalja prema SAD i nadnacionalnim integracijama u Evropi.

Vrstu neslaganja između vodećih zemalja Europe činio je odnos prema SAD. Njemačka je u uslovima Hladnog rata stremila što čvršćim vezama SAD i Evrope, težeći da zapadnoevropske granice budu obezbijedene od crvene opasnosti sa istoka. Francuska je, sa druge

strane, posmatrala Ameriku kao hege mona koji nastoji minimizirati značaj Francuske i drugih evropskih zemalja u globalnim odnosima. Francuska i Engleska zaista su i postale sile od sekundarnog značaja već 1956. kada su uslijed izostanka podrške SAD ostale uskraćene za pozitivne efekte vojne intervencije u Suecu.

Nakon što su u Rimu potpisani Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici i EUROATOM, francusko-njemački odnosi, u svjetlu produbljivanja evropskih integracija, nijesu odisali stvarnim napretkom. Ipak, bilateralni odnosi bivali su sve bolji, što je dovelo do potpisivanja tzv. Elysee Treaty, francusko-njemačkog ugovora o prijateljstvu potписанog u Elysee palati u Parizu. Ugovor je Francusku i Njemačku učinio izuzetno bliskim partnerima omogućivši da neprijateljstva iz prethodnih ratova (1870, 1914, 1939) prestanu da budu nepodnošljiv teret odnosima između dvije države.

Potpisi Adenauera i de Gaulle na Ugovor o prijateljstvu ubrzali su proces pomirenja dvije države i izvršili neprocjenjлив uticaj na razvoj evropskog kontinenta u godinama koje su uslijedile.

Willy Brandt – Georges Pompidou

Willy Brandt bio je prvi socijaldemokrata na čelu Njemačke nakon Drugog svjetskog rata. Čoven je po izvinjenju koje je na pragu Varšave uputio Jevrejima za zločine koje su nacističke trupe počinile u logoru Aušvic.

Georges Pompidou je svoje europejsko usmjerenje gradio i u periodu između dva rata učestvujući u aktivnostima Panevropskog pokreta.

Odnos između Brandta i Pompidoua karakterističan je po izrazitom međusobnom nepovjerenju.

Njemačka se dolaskom Brandta na vlast okrenula tzv. ostpolitik. Osim toga, Brandtova vlada je uz podršku liberalnih demokrata kao sopstveni interes prepoznala i proširenje EZ na druge evropske zemlje.

Pompidouova vlada je bila usmjerenata na razvoj zajedničke poljoprivredne politike, a kada je riječ o proširenju EZ neblagonaklono je posmatrala ulogu koju

Velika Britanija može imati u procesu evropskih integracija.

Uprkos neslaganjima, političke odluke čiji su inicijatori i potpisnici bili Willy Brandt i Georges Pompidou ostvarile su izuzetan pozitivan uticaj na razvoj EZ.

Najznačajniji događaj koji je obilježio periode predsjedovanja dvojice državnika bio je sastanak šefova vlada šestorice održan u Hagu 1969. Samit u Hagu iznjedrio je dogovor o prvom proširenju Zajednice na nove članice; uspostavio smjernice za kreiranje novih zajedničkih politika; reaffirmisao vjeru u političku integraciju zapadnoevropskih zemalja; otvorio vrata promjeni stila kada je riječ o mehanizmima odlučivanja unutar EZ; i konačno odobrio prijedlog za finansiranje Zajedničke poljoprivredne politike (Common Agricultural Policy – CAP), preusmjeravajući izvore finansiranja u ovoj oblasti sa direktnih, nacionalnih izvora na izvore EZ.

Francuska i Njemačka uspjele su da 1973. vežu Veliku Britaniju za Evropsku zajednicu omogućivši joj da nakon drugog kandidovanja, uz Irsku i Dansku postane jedna od zemalja članica EZ. Time je označeno i prvo, istorijsko proširenje Zajednice i od tog trenutka EZ je u svom sastavu imala devet članica.

Helmut Schmidt – Valery Giscard d'Estaing

Drugu polovicu 70-tih godina 20.v. dešavanja u političkom polju Francuske i Njemačke obilježili su **Helmut Schmidt**, njemački kancelar od 1974. do 1982, i **Valery Giscard d'Estaing**, koji se nalazio na mjestu predsednika Francuske od 1974. do 1981.

Odnosi između dvojice državnika bili su izuzetno dobri i kooperativni, a različitost nacionalnih interesa dvije zemlje bivala je ublažena zajedničkim inicijativama u polju razvoja evropskih integracionih procesa.

"Evropskim poslovima više od svega nedostaje autoritet", saopštio je 1974. **Jean Monnet**, jedan od osnivača evropskih zajednica. Francuski politički lideri uvek su voljeli ideje organizovanja samiti i tako se na tragu Monnetove misli

nalazio i prijedlog Giscard-a da se sastanci šefova država i vlada ustale kao dio institucionalne scheme EZ. Ovaj prijedlog rado je prihvatio njemački kancelar i tako je kao rezultat samita šefova država i vlada, održanog u Parizu u decembru 1974, usvojena odluka da se samiti Evropskog savjeta, koji je sastavljen od šefova država ili vlada država članica i predsjednika Evropske komisije, ustale kao dio djelovanja EZ. Na sastanku u Parizu dogovoreno je da se samiti Evropskog savjeta održavaju tri puta godišnje, što je 1985. izmijenjeno u odluku da se susreti šefova država ili vlada organizuju najmanje dva puta godišnje.

Drugo zanimljivo postignuće koje se vezuje za aktivnosti Schmidta i Giscarda bio je dogovor o direktnim izborima za Evropski parlament. Prvi neposredni izbori za ovo tijelo organizovani su 1979. i smatra se da taj događaj jeste ulio neophodni demokratski legitimitet u proces integracija budući da do tada nijedna institucija EZ nije bila bazirana na neposredno izraženoj volji građana država EZ.

U nizu značajnih odluka donešenih u periodu predsjednikovanja Schmidta i Giscarda nalazi se i incijativa za Evropski monetarni sistem (EMS) nastala 1978. Schmidt i Giscard su bili centralne figure za operacionalizaciju onoga što je kasnije postalo istinska realnost institucionalnog sistema EZ, a njihova saradnja postala je uzor kasnjim liderima dvije države što je naročito bilo vidljivo u periodu upravljanja Kola i Mitterranda.

Helmut Kol – Francois Mitterrand

Period od 1982. do 1998. smatra se izrazito plodnim periodom u odnosima Francuske i Njemačke i uticaja odnosa između dvije zemlje na budućnost Europe.

Odnosi između Kola i Mitterranda bili su prijateljski i srdačni što je imalo značajne posljedice na evropska pitanja.

Francuska je u ovom periodu nastojala da osnaži sopstveni uticaj unutar EU usmjerivši se prvenstveno na ekonomska pitanja i time obezbijedi valjanu kontrolu narastajuće njemačke moći.

Njemačka je, sa druge strane, nastojala da obezbijedi kontinuitet ekonomskih postignuća ostvarenim u prethodne tri decenije i na taj način osigura sebi značajnu poziciju unutar evropskog doma.

Među odlukama i događajima kojima je obilježen period političke domi-

nacije Kola i Mitterranda izdvaja se potpisivanje Ugovora u Maastrichtu kojim je stvorena EU 1992. Potpisivanju je prethodilo južno proširenje EZ kojim su najprije Grčka (1981), zatim Španija i Portugal (1986) postale članice EZ.

Godine 1987. usvojen je Jedinstveni evropski akt (Single European Act), koji je značajno doprinio konsolidaciji institucionalnih mehanizama u realizaciji politika EZ.

Ugovor iz Maastrichta donio je nov naziv i novo uređenje zajednica. Naziv Evropska unija konačno je snažno usmjerio evropske zemlje i ka političkoj integraciji, a osim Ugovora o EZ, kao dio nove arhitekture unutar EU definisana su i pitanja zajedničke spoljne politike i politike bezbjednosti, te pitanja saradnje u oblasti pravosuđa i aktivnostima policije.

Miteranov odlazak poklopio se sa četvrtim proširenjem EU kada su 1995. Uniji pristupili Austrija, Finska i švedska. Od tog trenutka EU je činilo 15 država članica.

Kol i Mitterrand su obilježili su razvoj evropskog kontinenta kooperativnošću i željom da Francuska i Njemačka zadrže liderstvo u evropskim poslovima. Značajnijih promjena nije bilo ni u godinama koje su uslijedile.

Gerhard Schroder – Jacques Chirac

Odnos Njemačke i Francuske u svjetlu evropskih integracija zadržao je svoju stabilnost i čvrstinu i za vrijeme **Gerharda Schrödera i Jacques Chiraca**.

Schröder je savezništvo sa Francuskom temeljio na razvoju zajedničkog spoljnopoličkog nastupa, što je bilo naročito vidljivo prije i tokom vojne intervencije SAD u Iraku. Akcija u Iraku učinila je Francusku i Njemačku veoma bliskim, ali je takav nastup učinio odnose ove dvije zemlje sa SAD izrazito lošim.

Francuska je svoj interes vidjela u očuvanju temelja Zajedničke poljo-

privredne politike, čiji je ona najveći korisnik. Istovremeno se u nastupima francuskog predsjednika jasno mogla uočiti želja za liderstvom Francuske unutar EU.

Kada je riječ o uticaju odnosa Francuske i Njemačke na razvoj EU, onda su tu nezaobilazni samiti u Nici i Lakenu. Samitom u Nici omogućeno je potpisivanje Ugovora iz Nice kojim je napravljen institucionalni aranžman koji je obezbijedio neometano proširenje EU na istok. Ugovor iz Nice predstavlja krunu aktivnosti članica EU ka pokušaju da se nakon poluvjekovne razjedinjenosti konačno omogući spajanje dvije polovine evropskog kontinenta.

Korak dalje je finalni dokument samita u Lakenu kojim je stvoren Konvent, tijelo čija je nadležnost bila da utvrdi prijedlog teksta budućeg ustava EU. Za predsjednika Konventa izabran je upravo nekadašnji francuski predsjednik Valery Giscard d'Estaing. Konvent je završio svoj rad sredinom 2003. kada je u Solunu Evropskom savjetu predat nacrt ugovora o ustavu EU.

***

Pokušaji za postizanje trajnog mira u Evropi vodili su preko uređenja odnosa između Francuske i Njemačke. Evropski očevi osnivači vezali su nekadašnje neprijatelje ekonomskim interesima koji su, zahvaljujući razboritosti francuske i njemačke političke elite u drugoj polovini 20. v. dali zamaha i političkoj integraciji. Ideja mira spojila je ne samo Francusku i Njemačku, već i druge države evropskog kontinenta. No, riješenost upravo ove dvije države da žive pod zajedničkim evropskim krovom do sada je bila najsnažnija potpora razvoju Europe kao bogate i harmonične zajednice.

Otud i posjeta kancelarke Merkel francuskom predsjedniku Sarkozyju odmah nakon polaganja zakletve ukazuje na želju nasljednice Adenauera, Brandta, Schmidta, Kola i Schrödera u Njemačkoj, te naslednika de Gaullea, Pompidoua, Giscard-a, Mitterranda i Chiraca u Francuskoj da stvorene veze i dalje čine najjači motor evropske harmonije. Pola vijeka uspješnog razvoja Europe uvjerava nas istovremeno i da zajednički (evropski) cilj jeste najbolje gorivo za ovu mašinu.

Autor predaje na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Bojkot praznog čupa

Piše: Brano Mandić

Kaldrma

Neka Ban Ki Moon zaziva svjetsko jedinstvo i borbu čovjeka i životinje za bolju planetu, meni se 24. oktobra, na dan Ujedinjenih nacija, vrzmalu po lobanji nikšićka tržnica, kao strašni simbol održivog razvoja Crne Gore.

Malo je mesta za urbanistički trijumf kada u centru grada treba smjestiti tezge sa sirom i paprikama. Ali, upravo je u Nikšiću postojala pijaca dostažna evropskih varoši. I što se desilo? Kaldrmu su asfaltirali, a pijacu podijelili jednim zidom preko kojeg ne bi mogao ni **Patrick Sjoberg** u najboljima danima. Više se pijacom kroz miomiris voća ne može izaći na trg, pa je izgubila svoju rijetku saobraćajnu funkciju. Tezge su zamijenili i prekrili plastičnim nastrešnicama. Opština je vjerovatno podijeljenu tržnicu izdala dvojici preduzetnika. Za dvostruku kiriju. Beton i asfalt su ukinuli ideju da se čak i u našim gradovima može osjetiti intima tržne vreve, čuti

bilo i sa kosinom koja vodi do čudesnog Starog Bara. Grado-načelnik je htio da udari novi sloj krljušti preko turske kaldrme, ali je izabrao pogrešan kamen i napravio klizalište. Kada se barske primadone vraćaju sa pozorišnih predstava u drevnom gradu, gledam ih kako sazuvaju štikle, silaze bose i grle

goričkom kafiću organizovan humanitarni koncert. Čup za dobrovorne priloge je kružio kroz urbanizovanu omladinu, što se kune u alternativu i **Nick Cave**-a. Čup je lebdio kroz kafanu graciozno kao ruski astronaut i sve do kraja večeri ostao u tom bestežinskom stanju. Nije bilo priloženog novca da pomogne u dokazu gravitacije i ljudske potrebe da se pomogne bolnici "Danilo I" na Cetinju. "Provincijski bal s pjesmom na kraju" završio je tako što su organizatori izbrojali 45 eura, koliko je objektivna podgorička mladež bila spremna da udijeli prijestoničkoj bolnici. Iz prve ruke sam saznao da su dva konobara iste večeri dobili oko 40 eura bakšiša. Nijesam majka **Tereza**, ali sam sposoban da se iznerviram u takvim situacijama, pa sam naručio još nekoliko tura i omiljenom kono-baru ostavio bogatu napojnicu u inat, potpuno svjestan da je imao napornu noć. Služiti sebične polubuntovnike nije lako, posebno za

Sporni Upitnik UN-a, kako god, otkrio je ono što će biti zabašureno u Upitniku koji šaljemo Briselu. Da kulturni čovjek ovdje živi kao pas kojem su šinteri namakli omču. Za razliku od izvještaja gospodina Avanesova, istraživanje UN-a po kojem je Balkan jedan od glavnih tranzitnih pravaca heroina sa sve više registriranih zavisnika – u Crnoj Gori je prošlo nazapaženo

skladni ritam kaldrme na kojoj srednji stalež dostojanstveno troši donove. Koga briga, asfaltirana je i kaldrma koja je šetače vodila prema izletištu Trebjesa. Dobra okolnost je što tuda sada može lijepo da se zaleti mnogi bemvejac i mercedes, a da se pneumatici prisno slijede za podlogu, što je i smisao puta za šetače.

Slično je prije desetak godina

svoje pratioce, kao da su ostali bez skija na vrhu bob staze.

Solidarnost

Kada se spremam na neki klupski koncert, obično uranim da nađem dobro mjesto za šankom. Idealno je da se prislonite u čošak i gledate kako muzičari štimaju gitare u polupraznom bircuzu. Tako je bilo i prošli put kada je u jednom pod-

konobarsku platu koja je za proviziju koju ubira prosječan taksista, jedan od ekonomskih eliksira i vjerni čuvar socijalnog mira u Gori Gori.

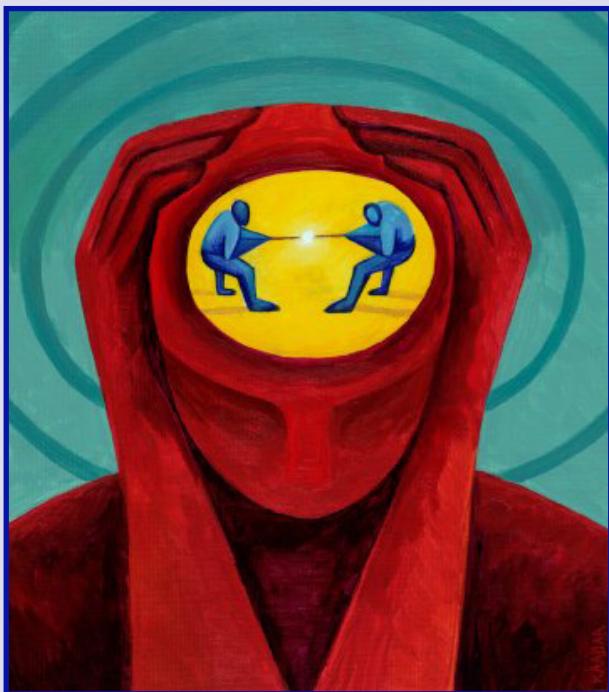
Ovih je dana ministar **Ročen** izjavio da je naša zemlja jedna od rijetkih koja će do 2015. godine ostvariti milenijumske ciljeve, a ja sam se sjetio praznog čupa i poželio svim dragim ljudima da budu zdravi, odnosno da ne pohađaju kafane i bolnice.

Upitnik

Velja se hajka podigla na šefa UN-a u Podgorici **Aleksandra Avanesova** što se požalio da mu je dosadno živjeti u gradu bez kulturne scene i indijskog restorana. Nijesu mogli ponosni varošani svariti loše voće što ga je pomenuo Avanesov i prljave toalete koji smetaju njegovom gospodskom turu. "Grad uzbudljivih mostova" kao i omladina SDP-a žustro su ustali u odbrunu otadžbine koju je napao iz potaje jedan nadobudni diplomata. Zato što je rekao da živi u provinciji, Avanesov je na Internet forumima već proglašen za homoseksualca. To nikako nije provincijski rezon. Prije će biti da je to palanačka sila i sičija koja žari i pali dok se podgorički "gejevi" tajno susrijeću po parkovima i drže za ruke podalje od raskošnih lampiona u Njegoševoj ulici.

Sporni Upitnik UN-a, kako god, otkrio je ono što će biti zabašuren u Upitniku koji šaljemo Briselu. Da kulturan čovjek ovdje živi kao pas kojem su šinteri namakli omču ili kao peder kojem na svakom koraku prijeti bejzbolka otrežnjenja.

Za razliku od izvještaja gospodina Avanesova, istraživanje UN-a po kojem je Balkan jedan od glavnih tranzitnih pravaca heroina sa sve više registrovanih zavisnika – u Crnoj Gori je prošlo nazapaženo.

Bojkot

Usred opozicione dijarejične ofanzive u povodu bojkota, na Internetu se pojavio video klip u kojem jedan bivši novinar, a sada ljuti protivnik mafiokratije, uzdiše kao napaljena tinejdžerka u razgovoru sa premijerom M.D. (pod tim je inicijalima predsjed-

Idila je posustala na Kosovu gdje su se neki navodni seljaci pobunili oko Peći i sada traže od nas hiljadu hektara naše crnogorske zemlje, jer misle da je njihova, a mi smo im odgovorili da nećemo politizovati, ali ni dati pedalj onoga što nam je ostalo od đedovog đeda.

Primjetio sam da se riječ pedalj gotovo više i ne koristi osim u slučajevima međugrađanih sporova. I to je jedino pametno zapažanje koje imam reći na temu granice. Narednih nas sedmica čekaju diplo-

matska prepucavanja dvije banana države koje liče po mnogo čemu, pa i po obliku i veličini. Mislim na Kosovo i Crnu Goru i ne mogu da se uozbiljim kada vidim da se takva dva entiteta nalaze za shodno svađati oko neke zemlje. Ipak, najviše će učesnicima prijati međupartijsko grgoljanje između opozicije i vlasti, koje kosovski temati uvijek lako inspirišu. Odavno nijesmo osjetili jači nalet patriotizma, još od referendumima, pa je, evo, sada došla dobra prilika da se malo zabavimo. Ne bojte se djeco, biće to dobro.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

INSPEKCIJSKE SLUŽBE I KONTROLA SPROVOĐENJA ZAKONA

Neophodna regulatorna i administrativna giljotina

Ko je u Crnoj Gori odgovoran za kontrolu sprovođenja zakona?

Formalno gledano stvar je

Piše: Stevo Muk

jasna, Zakon o državnoj upravi je propisao da su "poslovi državne uprave" između ostalih i "izvršavanje zakona i drugih propisa i vršenje upravnog nadzora".

Vršenje upravnog nadzora obuhvata i inspekcijski nadzor. Inspekcijski nadzor "vrši se neposrednim uvidom kod ustanova i pravnih lica, organa opština, Glavnog grada, Prijestonice i Republike, drugih organa i kod građana u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa i opštih akata i preduzimanjem upravnih i drugih mjera i radnji da se utvrđeno stanje uskladi sa propisom".

Poslovi inspekcijskog nadzora definisani su opštim zakonom o

Borba protiv korupcije u inspekcijskim službama mora biti jedan od prioriteta ukupne borbe protiv korupcije u državnim organima

inspekcijskom nadzoru, kao i posebnim zakonima koji regulišu određene oblasti.

Međutim, prečesto se dešava da se inspekcijske oglašavaju nenađežnim, da se odgovornost prebacuje sa jedne na drugu inspekciiju, da se ne poštuju propisana prava i obaveze inspekcijskih službi.

Iako je praksa oglašavanja nenađežnosti široko rasprostranjena, jedan

je slučaj do kraja ogolio i takvu praksu. Nešto više od godinu dana je prošlo od kako je u medijima osvanula priča o slučaju ozbiljne devastacije prirode u reonu Bokokotorskog zaliva, u malom primorskom mjestu Lipci, gdje je nezakonito nasuto 4200 m^2 morske površine. Nakon što se mjesecima, pred očima cijelokupne crnogorske i međunarodne javnosti, ministarstva i njihove inspekcije nijesu mogle dogovoriti u čijoj nadležnosti je slučaj, policija je zabranila radove, tužilac pokrenuo postupak protiv nekoliko lica, a u septembru ove godine Osnovni sud u Kotoru izrekao je kazne za četiri lica koja je tužilac optužio u ovom slučaju. Među uslovno osuđenima su i jedan

ukazuju na niz sistemskih propusta i nedosljedne primjene zakona u praksi. Naime, cijeli niz inspekcijskih službi pokazao je neodgovornost i neprofesionalnost u sprovođenju zakonima propisanih ovlašćenja. Ne samo u pogledu olakog proglašavanja nenađežnosti, već i neprimjenjivanja jasnih odredbi Zakona o inspekcijskom nadzoru kojima se inspektoru daje pravo izricanja kazni odnosno asistencije policije. Isto se odnosi i na policiju koja je u dužem periodu omogućavala radove koji su bili protivni zakonu i ugrožavali bezbjednost lica, posebno učesnika u saobraćaju. Ipak, na samom kraju, policija se pokazala kao jedini državni organ voljan i sposoban da prekine

Prečesto se dešava da se inspekcijske oglašavaju nenađežnim, da se odgovornost prebacuje sa jedne na drugu inspekciiju, da se ne poštuju propisana prava i obaveze inspekcijskih službi

inspektor vodoprivredne inspekcije i jedan zapošljeni u javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom.

No, ostalo je pitanje kako je moguće da nijedan državni organ posebno inspekcijske službe mjesecima ne preuzmu odgovornost za slučaj i

nezakonite radove.

Politička podrška profesionalnom i odgovornom radu inspekcijskih službi je izostala u najvećem dijelu, imajući u vidu obim i značaj cijelog slučaja, sa nivoa ministara u ministarstvima koja su bila nadležna, ali i same Vlade.

Nedostatak volje da se sa nivoa Vlade ili više ministarstava u potpunosti sprovedu mjere i obaveze predviđene zakonima o inspekcijskom nadzoru odnosno pojedinačnim zakonima i uredbama koje regulišu nadležnosti pojedinih inspekcija, a posebno akta kojim se uređuje vršenje zajedničkog inspekcijskog nadzora, ide u prilog navedene tvrdnje.

Konkretno, Vlada nije iskoristila mogućnosti koje joj daje Uredba o zajedničkom inspekcijskom nadzoru o nalaganju obrazovanja inspekcijskih timova. Disciplinska i etička odgov-

sprječe devastaciju.

Kasniji slični slučajevi manjeg obima, indikativni su za ocjenu da se u međuvremenu gotovo ništa nije promjenilo, odnosno da su pravni okvir i praksa koji omogućavaju nenađežnost svih i dalje na snazi.

Institut Alternativa je prethodnih mjeseci istraživao cijelinu slučaja Lipci sa posebnim naglaskom na nadležnosti inspekcija i došao do zaključaka koji

ornost državnih službenika u ovom slučaju, prema našim saznanjima, nije utvrđivana. Tako se cjelokupna odgovornost za navedeni slučaj prebacuje na sudove i utvrđivanje krivične odgovornosti, što nikako ne smije da bude i jedini vid utvrđene odgovornosti za ovaj slučaj i uopšte praksu rada inspekcijskih službi i državnih službenika uopšte.

S druge strane nije razvijen adekvatan sistem privlačenja, zadržavanja, obuke, nagrađivanja inspekcijskih službenika. Izveštaji o radu inspekcija su neadekvatni za praćenje i ocjenu rezultata rada odnosno identifikaciju problema u radu inspekcijskih službi. Nijesu dostupni na internet sajtovima ministarstava, ne publikuju se na mjesечnom ili kvartalnom nivou, a saopštenja za javnost inspekcijskih službi su rijetka. Ne postoji mehanizam koji bi obezbijedio primjenu zakona u slučaju oglašavanja nenađežnosti od strane jedne, više ili svih inspekcija.

Tako je građanin (ili drugo lice) koji prijavljuje određeni slučaj prepušten sebi u traženju nadležnog organa u sistemu državne uprave i lokalne samouprave. Takav pravni okvir i praksa obeshrabruje građane da prijavljuju nezakonita djela, sarađuju sa državnim organima u zaštiti javnog interesa i doprinose vladavini prava.

U međuvremenu, u skupštinskoj proceduri je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekciji

Treba uspostaviti mehanizam za informaciju između inspekcijskih nivoa glavnih inspektorata koje bi na sedmičnom nivou obavljalo razmjenu informacija i planiranje zajedničkih aktivnosti može biti prilog kvalitetnijoj saradnji i efikasnosti

jskom nadzoru, koji je pripremilo Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, koji prema mišljenju Instituta Alternativa ima niz spornih rješenja, a za pripremu ovog akta bilo je potrebno uraditi analizu, te otvoriti javnu raspravu.

Očigledno je kako su problemi u funkcionisanju inspekcijskog nadzora brojni i u određenoj mjeri priznati i od strane državne uprave.

Unaprijeđenja u ovoj oblasti treba

tražiti u sprovođenju seta mjera koje će rad inspekcija učiniti efikasnim i podložnim kontroli javnosti. Najprije, tako što će nadležnosti inspekcija biti jasno precizirane, izvedene i ne smiju se preklapati.

Analiza nadležnosti svih inspekcija treba biti hitno pripremljena, a na osnovu nje pripremljene izmjene i dopune zakona kojima se uređuje inspekci-

Sistem privlačenja, zadržavanja, obuke, nagrađivanja inspekcijskih službenika treba razviti kako bi se obezbijedio stručan, profesionalan, adekvatno motivisan i odgovoran kadar za obavljanje inspekcijskih poslova

jski nadzor kako bi se nadležnosti inspekcija do kraja izvele, precizirale i bile komplementarne.

Administrativna i regulatorna giljotina mora se hitno sprovesti u Crnoj Gori. Sprovođenjem ovog postupka

efikasnu distribuciju i razmjenu sluzbi. Koordinaciono tijelo na sedmičnom nivou obavljalo razmjenu informacija i planiranje zajedničkih aktivnosti može biti prilog kvalitetnijoj saradnji i efikasnosti

pravni sistem bi se oslobođio nepotrebnih pravnih propisa.

Borba protiv korupcije u inspekcijskim službama mora biti jedan od prioriteta ukupne borbe protiv korupcije u državnim organima. U tom smislu naredni Akcioni plan za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog krimala treba doraditi, odnosno dopuniti setom mjera koje će uspostaviti sistem snažnije odgovornosti

i transparentnosti u radu ovih službi.

Sistem privlačenja, zadržavanja, obuke, nagrađivanja inspekcijskih službenika treba razviti kako bi se obezbijedio stručan, profesionalan, adekvatno motivisan i odgovoran kadar za obavljanje inspekcijskih poslova.

Odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima u dijelu disciplinske odgovornosti se trebaju dosljedno sprovoditi.

Etički kodeks državnih službenika i namještenika se treba nadgledati kroz uspostavljanje jasnog mehanizma utvrđivanja odgovornosti. Treba uspostaviti održivi mehanizam za efikasno odlučivanje o nadležnosti pojedinih inspekcija. Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave u ovom pogledu bi moralno održati posebno važnu ulogu.

Treba uspostaviti centralni telefon za podršku građanima i drugim licima u vezi sa nadležnostima inspekcija.

Podizanje svijesti inspekcija i

obuke, nagrađivanja inspekcijskih službenika treba razviti kako bi se obezbijedio stručan, profesionalan, adekvatno motivisan i odgovoran kadar za obavljanje inspekcijskih poslova

građana o mogućnostima komunikacije i saradnje, podizanje informisanosti o radu inspekcija može biti značajan prilog ukupnoj primjeni zakona.

Treba uspostaviti mehanizam za efikasnu distribuciju i razmjenu informacija između inspekcijskih službi. Koordinaciono tijelo na nivou glavnih inspektora koje bi na sedmičnom nivou obavljalo razmjenu informacija i planiranje zajedničkih aktivnosti može biti prilog kvalitetnijoj saradnji i efikasnosti.

U kritičnim područjima ili oblastima treba uspostaviti timove za tzv. rano uzbunjivanje koji bi uključili predstavnike inspekcija, policije, lokalnih nevladinih organizacija i medija. Na taj način bi se obezbijedio mehanizam za razmjenu informacija i rano reagovanje na incidente, pojave i procese koji ugrožavaju primjenu zakona.

Autor je predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

Moja Evropa je stvarna

Odlazak u inostranstvo bez viza, bolji životni standard, veća zaštita ljudskih prava, veći stepen demokratije i drugim anomalijama kojima je društvo opterećeno.

Da li je visok stepen korupcije i organizovanog kriminala ono što treba da nas preporuči državama članicama?

Bez ikakve namjere da širim pesimizam, samo ukazujem na ključne detalje našeg evropskog puta, ali ovim stvarima treba da se pozabavi Vlada koja već ovako žuri u Evropu. Nijesam sigurna da ima jasnu sliku o složenosti procesa.

No, Evropska unija ima drugu, za mene mnogo važniju dimenziju! To je evropski duh, koji morate osjetiti ako se nađete u nekoj od država članica, a ogleda se u samo naizgled prizemnim stvarima. Zato je moja Evropa potpuno drugačija od one koju nam plasiraju naši zvaničnici. Oni koji nas vode u Brisel gotovo nikad nijesu ukazali na taj dio medalje, mnogo sjajniji, a važniji od nekoliko hiljada ispisanih odgovora na Upitnik. Da im vjerujemo da sve to znaju, ali nemaju vremena da se približe građanima i malo pojasne što je sve Evropa?

U tu Evropu se stiže duhom, a ne zvaničnim datumom za otpočinjanje pregovora. Tu Evropu ne čini samo nekoliko zgrada u Briselu. Evropa, čija ja građanka želim da budem, osjeća se na ulicama evropskih prijestonica, u razgovoru sa "običnim" građanima tih zemalja, u radnjama gdje znate što su sezonska sniženja, u neopterećnosti političkim zbivanjima, u nepostojanju nacionalizma, u slobodi riječi

i neograničenosti pokreta. Sa tom Evropom "pregovaraju" svi građani, a ne samo Vlada. I, kada se oni izjasne da žele u Uniju, onda se počinje sa formalnim procesom.

Kod nas je, naravno, taj proces okrenut naopaka – samo usputno edukovanje onih koji u toj Evropi treba da žive. Ako bi se proces, pak, usmjerio na pravi način, građani ne bi imali strah da će u Uniji izgubiti identitet i crnogorskom narodu bi bilo jasno da i mi možemo doprinijeti različitosti ujedinjene Europe. Pa nije baš da mi ništa nemamo ponuditi Uniji, osim njeguškog pršuta i sira. Tek kao sastavni dio EU, crnogorski građani bi sa ponosom ukazivali na naše, vijekovima čuvane vrijednosti i navike. Ali, kako sve to predstaviti kad nijesmo na istoj adresi??!

Vrlo konkretno i ilustrativno – želim da se pojavim na međunarodnoj konferenciji na kojoj će kada kažem da sam iz Crne Gore prisutnima biti jasno koja je država u pitanju. Da se ne moram pozivati na plejadu ličnosti – od **Tita**, preko **Miloševića**, da bi im bilo jasnije i da bi nas i geografski i mentalno strpali u "onu regiju" gdje se mnogo ratovalo".

Ne treba ni da nas prepoznaš po tome što se dvije decenije u zemlji nije smijenila vlast, već da im je jasno da postoji jedna, geografski mala zemlja, sa iznenadujućim spojem krša i mora, sa vedrim narodom i aktivnim građanskim društvom koje je spremno da, u evropskim parametrima, mijenja stvarnost.

Samo potpuno razumijevanje evropskog načina života od strane građana i njihova podrška tom procesu, može biti preduslov za suštinsko članstvo u EU. Ništa nam ne znači formalno ispunjavanje obaveza, ako građani nemaju jasnu sliku o njihovoj budućnosti. Sigurna sam da ni EU ne želi napraviti isti propust kao što je učinila sa članicama iz 2007.

To nije način na koji ja želim postati građankom Evropske unije, niti je puko članstvo, bez suštinskih, korjenitih promjena, dovoljan motiv za to.

Autorka je polaznica VIII generacije škole evropskih integracija i izvršna direktorka Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Uzalud im visoke plate

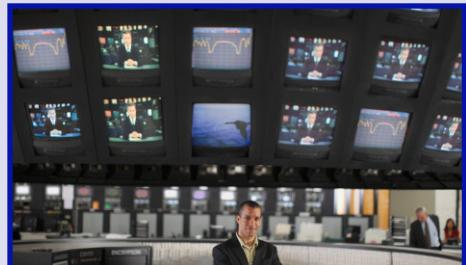
Velika Britanija i Irska su zemlje u kojima se najlošije živi, dok je kvalitet života najbolji u Francuskoj, pokazali su podaci indeksa o kvalitetu života u zemljama EU, koji svake godine izračunava portal *uSwitch.com*.

Analitičari *uSwitch.com* istraživali su kvalitet života Evropljana u odnosu na 17 kriterijuma, uključujući dohodak, poreze, cijene najneophodnijih proizvoda, troškove za struju i druge komunalne. Uzeti su u obzir i takvi faktori kao što su broj sunčanih dana, slobodnih dana i praznika, granica za odlazak u penziju i trajanje radne sedmice.

U Britaniji je kvalitet života najniži iako ima najveći dohodak po stanovniku u Evropi, čak 35,73 hiljada britanskih funti godišnje što je za deset hiljada više od evropskog prosjeka.

Mediji prenose da su razlozi za to što Britanci imaju manje mogućnosti da se odmaraju pošto je broj neradnih dana jedan od najnižih u Evropi, zatim plaćaju najskuplji benzin i hranu u Evropi. Istovremeno, Britanija najmanje izdvaja za zdravstvo i obrazovanje. Evropljanin u prosjeku odlazi u penziju sa 62 godine, dok Britanci rade šest mjeseci duže.

Mediji u nacionalnoj nadležnosti

Evropski parlament odbacio je krajem emjeseca u Strazburu prijedlog rezolucije u kojoj se traži donošenje evropskog zakona o pluralizmu i koncentraciji medija.

U toj rezoluciji tražilo se od Evropske komisije da sastavi prijedlog direktive o pluralizmu medija i sprječavanju koncentracije vlasništva u medijima.

Prijedlog rezolucije, koji je sastavila grupa liberalnih poslanika, dobio je potpuno jednak broj glasova za i protiv – 338, dok je osam poslanika bilo uzdržano.

Takov ishod glasanja pozdravila je najveća politička grupacija u Evropskom parlamentu – Evropska narodna stranka (EPP), koja smatra da je to pitanje nacionalna stvar država članica, a ne evropsko pitanje.

Ovo je drugi put u oktobru da Evropski parlament raspravlja o slobodi medija. Na sjednici 8. oktobra poslanici su vodili žestoku raspravu o slobodi medija u Italiji. Poslanici ljevice i liberala traže da se pitanje pluralizma medija riješi zakonom na nivou EU, dok desnica upozorava da se EU ne smije zloupotrebljavati za rješavanje nacionalnih pitanja.

Zagovornici ideje da se koncentracija medija ograniči zakonom na evropskom nivou upozoravaju da napada na pluralizam medija ima ne samo u Italiji nego širom Evrope, posebno kada je riječ o najmoćnijem mediju – televiziji.

Slovenci najveće poliglote

USloveniji 72% ljudi uzrasta od 25 do 64 godine govori dva ili više stranih jezika, dok 75% Mađara iste životne dobi komunicira samo na maternjem jeziku, pokazuju podaci *Eurostata*.

U Finskoj, Slovačkoj i Litvaniji 2/3, a u Estoniji i Letoniji nešto više 1/2 ljudi govori bar dva strana jezika.

Uz Mađare, strane jezike najmanje govore i Portugalci, Španci, Bugari i Grci, gdje oko polovina onih uzrasta od 25 do 64 godine ne govori ni jedan jezik osim

maternjeg.

Najviše onih koji govore jedan strani jezik je u Velikoj Britaniji, 65%, na Kipru, u Austriji, Grčkoj i Švedskoj.

Engleski je najrasprostranjeniji strani jezik u 2/3 zemalja članica EU, u Bugarskoj, Poljskoj i tri baltičke republike dominira ruski, a u Velikoj Britaniji i Irskoj najviše se govori francuski.

U srednjim školama u zemljama EU najviše se uče engleski, francuski i njemački jezik.

Rad škodi

Većina Evropljana smatra da rad šteti njihovu zdravlju, pokazalo je ispitivanje javnog mnijenja urađeno za potrebe Evropske agencije za sigurnost i zdravlje na radu.

U čitavoj EU, 28% ispitanika smatra da rad "jako" šteti njihovu zdravlju, 47% da šteti "u određenoj mjeri", pokazala je studija. U istom istraživanju, 15% odgovorilo je da im posao ne šteti "posebno", a 6% da im "ne šteti uopšte", dok 4% ne zna.

U Litvaniji se nalazi najviše onih koji ocjenjuju da je njihovo zdravlje jako ili u određenoj mjeri ugroženo radom (njih 91%), dok je najmanje takvih na Malti, ali ipak čak 61%.

Nastavljaju do daljnog

Sadašnja Evropska komisija ostaće na dužnosti i nakon isteka njenog mandata zbog nesigurnosti u vezi sa usvajanjem Lisabonskom ugovorom i baviće se "tekućim pitanjima".

Mandat sadašnje Komisije završava se 31. oktobra. To produžavanje mandata vezano je za budućnost Lisabonskog ugovora, koji predviđa promjene u organizaciji Komisije. S Lisabonskim ugovorom svaka zemlja EU zadržće svog povjerenika u Briselu. U suprotnom, Komisija treba biti smanjena.

Ludi za EU

Više od 90% građana Makedonije podržava evropske integracije zemlje, pokazalo je istraživanje američkog Međunarodnog republikanskog instituta (IRI). "Među makedonskim građanima, podrška NATO-u iznosi 94%, a Evropskoj uniji 96%", rekao je u Skoplju direktor kancelarije IRI-ja John Cavanaugh.

RASPRAVE ZBOG DIGITALIZACIJA EVROPSKOG KNJIŽEVNOG NASLJEĐA

Bogatstvo na Internetu

Evropska unija punom parom skenira knjige i dokumente kako bi građanima omogućila bolji i lakši pristup kulturi i istoriji, ali su njeni napori zasijenjeni od strane Google-ovog projekta da digitalizuje evropsko književno nasljeđe.

U jesen 2008., Unija je pokrenula sopstvenu internet biblioteku, "Europeana", omogućivši pristup stotinama hiljada knjiga, od kojih je većina rijetka i odavno van štampe. Biblioteka, takođe, sadrži slike, muziku, manuskripte i novine.

Ovaj Internet portal, na kojem se nalazi oko dva miliona "digitalizovanih objekata" iz svih 27 država članica i čijem sadržaju je doprinijelo oko hiljadu kulturnih institucija, je izazao toliku pažnju i interesovanje da je u prvih nekoliko nedjelja sistem popustio pred navalom miliona korisnika, ali je od decembra 2008. ponovo u funkciji.

Godinu dana kasnije, 16. oktobra 2009. Evropska komisija je pokrenula još jednu digitalnu biblioteku "EU knjižara", koja sadrži preko 110, 000 istorijskih EU izdanja.

Evropska unija punom parom skenira knjige i dokumente kako bi građanima omogućila bolji i lakši pristup kulturi i istoriji, ali je njene napore potpuno zasjenio Google-ovog projekat da digitalizuje evropsko književno nasljeđe

Pristup biblioteci je besplatan, a u njoj se nalaze sve publikacije objavljene od strane EU kancelarije za izdavaštvo i pripremljene u agencijama, institucijama i drugim tijelima Unije od 1952. na ovamo.

Privatni sektor je, takođe, zainteresovan za projekte digitalizacije. Google Book Search, na primjer, omogućava korisnicima uvid u milione knjiga ili dijelova knjiga do kojih se dolazi lako, pretragom po osnovu ključnih riječi. Sedam miliona naslova se moglo naći u Google-ovoј bazi do

aprila 2009., a kolekcija raste iz dana u dan.

Digitalizacija obuhvata radove koji se već nalaze u javnom domenu, knjige koje su van štampe, kao i materijal zaštićen zakonima o intelektualnoj svojini, uz dozvolu nosioca autorskih prava.

Uprkos tome, kao i svim mjerama zaštite koje Google preuzima da bi zaštitio autorska prava (ograničavanje broja dostupnih stranica, zaštita od kopiranja i preštampavanja i slično), zemlje članice EU su zabrinute i traže od Evropske komisije da ispitaju posljedice koje Google Books može imati na evropsku izdavačku industriju.

Komisija, u principu, ima pozitivan stav prema Google-ovim planovima da digitalizuje svjetsko književno nasljeđe, ali je zabrinuta zbog potencijalnog monopolja koji bi ova ogromna američka kompanija time stekla nad pristupom digitalnim knjigama, autorskim pravima, zaštitom podataka i mjerama cenzure.

Neke od država članica, među kojima Njemačka i Francuska, su

izrazile bojazan da Google Books ne poštuje u dovoljnoj mjeri evropske zakone o zaštiti autorskih prava.

Google je, sa svoje strane, izrazio spremnost da se upusti u "konstruktivan dijalog" sa nosiocima autorskih prava i ističe da bi sporazum ne samo omogućio građanima pristup milionima značajnih knjiga, već bi otvorio i nova tržišta za autore, koji bi mogli registrovati svoja djela preko Interneta i zaradivati na "digitalnoj" prodaji.

Google tvrdi i da njihov poduhvat neće ugroziti već postojeće digitalno

tržište knjiga, jer se odnosi samo na one knjige koje "nijesu u prodaji". Drugim riječima, knjige trenutno u štampi i one koje se mogu naći u popularnim knjižarama neće biti dio Google Books-a.

Američki gigant je preuzeo na sebe da digitalizuje samo one knjige koje se više ne štampaju, i time stvori u potpunosti novo tržište za knjige koje inače završavaju po nepristupačnim bibliotekama i ne donose nikakve finansijske koristi autorima.

"Digitalizacija književnog nasljeđa je situacija u kojoj svi pobjeđuju: Google ima pristup većem broju knjiga, korisnici imaju pristup većem broju knjiga, a autori imaju veće šanse da afirmišu svoj rad", kaže Santiago de la Mora, Google-ov direktor izavačkog partnerstva za Evropu.

Iako je njihova tržišna vrijednost minimalna, knjige koje su van štampe predstavljaju 90% kolekcija evropskih biblioteka. To je potencijalno ogromno tržište koje bi, jednom aktivirano, moglo donijeti ogromne profite.

Sa druge strane, evropske izdavačke kuće, autori i knjižari se uglavnom slažu da bi ovakav razvoj

događaja mogao imati katastrofalne posljedice po izdavačku industriju kakvu danas pozajemo.

"Google bi time postao najveći svjetski prodavac digitalnih knjiga", upozorava **Fran Dubruille** iz Evropske federacije knjižara koja predstavlja 20, 000 evropskih prodavaca knjiga.

Autori se plaše da će Google time doći u situaciju da diktira cijene po želji. Google insistira da njihov projekat obuhvata isključivo knjige koje su van štampe, ali **Owen Atkinson** iz Britanskog društva autora tvrdi da stvar

znači da je neće ni biti: "Ako se kopija neke knjige na engleskom jeziku nekim slučajem nađe u nekoj američkoj biblioteci, Google je može skenirati iako prava distribucije nijesu prodata za američko tržište, i time ugroziti mogućnosti izdavača a kasnije prodati izdavačko pravo", kaže **Angela Mils Wade** iz Savjeta evropskih izdavača.

Brisel je u međuvremenu pozvao države članice da se same potrude i digitalizuju knjige – uprkos dosadašnjem naporu, samo 5% svih digitalnih

Komisija, u principu, ima pozitivan stav prema Google-ovim planovima da digitalizuje svjetsko književno nasljeđe, ali je zabrinuta zbog potencijalnog monopolja koji bi ova ogromna američka kompanija time stekla nad pristupom digitalnim knjigama, autorskim pravima, zaštitom podataka i mjerama cenzure

nije tako jednostavna.

"Baze podataka knjige u štampi se ne ažuriraju redovno. To znači da Google često može da digitalizuje knjige kojih još ima na rafovima knjižara", kaže Atkinson i dodaje da je ovo društvo provjerilo oko 30, 000 knjiga digitalizovanih od strane Google-a utvrdilo da su u 10% slučajeva knjige i dalje u štampi.

Šta više, knjige mogu biti u štampi i van štampe naizmjenično, u zavisnosti od potražnje, posebno u manjim jezičkim područjima. Dalje, to što određena knjiga nije u štampi na nekom tržištu u datom momentu ne

knjiga u Evropi se nalazi u internet biblioteci EU Europeana.

Gotovo polovina njih dolazi iz Francuske, dok druge zemlje sa ogromnim bibliotekama, poput Italije, Grčke, Španije i Veleke Britanije uveliko zaostaju u ovom procesu. Kako bi se process ubrzao EU komesarka za informaciono društvo **Viviane Reding** je odlučila da podstakne partnerstva između javnih i privatnih subjekata i u tom kontekstu podržava Google-ovu inicijativu.

Reding, koja će najvjeroatnije biti ponovo izabrana za to mjesto u Komisiji, upozorava da je neophodno

modernizovati prava u oblasti intelektualne svojine koje se tiču biblioteka.

"Treba uspostaviti moderan set Evropskih zakona koji će podstići digitalizaciju knjiga", izjavila je Reding na nedavnoj konferenciji u Briselu. "Više od 90% knjiga po evropskim bibliotekama nijesu dostupne na tržištu jer ih više nema u štampi", kaže ona.

"Uspostavljanje sveevropskog javnog registra tih knjiga bi stimulisalo i privatne investicije na polju digitalizacije, i donijelo dodatne finansijske koristi njihovim autorima. Time bi se, takođe, stavila tačka na ovu pomalo ideoološku raspravu sa Google-om. Ja razumijem da se mnogi izdavači i bibliotekari plaše tržišne moći jednog takvog giganta. Ali, razumijem i frustraciju mnogih Internet kompanija koje bi htjele da ponude zanimljive biznis modele u ovoj oblasti, a u tome ih spriječava fragmentiran regulatorni sistem u Evropi", objasnila je Reding.

U pozadini rasprave unutar Komisije po pitanju stava koji treba zauzeti u pogledu Google-a nalazi se još dublja prepiska oko toga ko će u narednom sastavu evropskog izvršnog tijela imati nadležnost nad autorskim pravima.

Trenutno je ova odgovornost u okviru portofolia za zajedničko tržište, ali bi se moglo desiti da se ovaj dio nadležnosti prenese na Komesariat za informaciono društvo, kojim će najvjeroatnije ponovo predsjedavati Reding.

Francuska se, međutim, žestoko bori za nadležnost nad unutrašnjim tržištem, koje trenutno obuhvata i "vruć krompir" – finansijske usluge. Snaga francuske kulturne industrije, u čiju je odbranu u više navrata stajao i predsjednik **Nicolas Sarkozy** je još jedan razlog da Francuska zahtijeva portfolio za unutrašnje tržište.

Sudbina Google Books projekta je time neraskidivo vezana za ličnost novog komesara. Reding je već najavila svoju podršku, ali je vrlo vjerovatno da bi francuski kandidat bio mnogo manje zagrijan za ideju.

V.Ž.-V.Š.

LAKO DO ZAKONODAVSTVA EU

Evropska unija službeno je, na 61. Sajmu knjiga u Frankfurtu, 16. oktobra pokrenula svoju virtualnu knjižaru "EU bookshop" koja objedinjuje sva dokumenta objavljena od strane EU, uključujući sporazume, analize i izvještaje svih evropskih tijela od 1952.

Skenirano je gotovo 110.000 publikacija ili 12 miliona stranica, što je koštalo oko 2,5 miliona eura.

Evropski komesar za multijezičnost **Leonard Orban** je povodom otvaranja biblioteke izjavio da "digitalna biblioteka pruža potpunu transparentnost" evropskog zakonodavstva i publikacija u oblasti kulture, i dodao: "Sada niko ne može da se žali na probleme pri konsultovanju zakonodavnih tekstova i ostalih dokumenta".

"Sada su milioni stranica na sva 23 zvanična jezika dostupni građanima. Ovim Evropska unija dokazuje svoju posvećenost očuvanju i razvoju Unije kao zajednice različitih jezika i kultura".

ŠTO PIŠE U IZVJEŠTAJU O NAPRETKU CRNE GORE ZA 2009.

EU zabrinuta za slobodu izražavanja

Evropska komisija predstavila je 14. oktobra godišnji Izvještaj o napretku Crne Go-

Piše: Petar Đukanović

re u kojem je konstatovano da crnogorske vlasti moraju da ulože više naporu kako bi izlječile boljke koje su akcentovane i u izvještajima za ranije godine – korupciju, organizovani kriminal, pranje novca i nedostatak administrativnih kapaciteta.

Kao i u ranijim izvještajima, Komisija je pohvalila crnogorske vlasti kada je riječ o usvajanju zakona, strategija, akcionih planova, ali i konstatovala da problem ostaje to što se oni ne primjenjuju ili je pak, njihova primjena ograničena.

U odnosu na prethodni Izvještaj utisak je da je Komisija bila nešto oštrija kada je riječ o stanju u oblasti slobode izražavanja i senzibilisanja u razumijevanju položaja civilnog društva u Crnoj Gori.

Brisel primjećuje određen napredak kada je riječ o rasvjetljavanju napada i nasilja nad novinari-ma, ali i izražava "zabrinutost za slobodu izražavanja". Brinu ga i "zastrašujuće" izjave državnih zvaničnika o ulozi medija i civilnog sektora, a kazne koje sudovi izriču medijima smatra "neadekvatnima".

Izvještaj o napretku za Crnu Goru radi se od 2006. godine i donosi kratak opis odnosa između Crne Gore i Unije, analizu političke situacije u smislu ostvarenosti nivoa razvoja demokratije, vladavine prava, poštovanja ljudskih i manjinskih prava i regionalne saradnje, zatim ekonomski situacije, te procjenu kapaciteta i uspjeha zemlje da primijeni evropske standarde kroz usa-

glašavanje zakonodavstva i politika sa komunitarnom tekvinom u skladu sa prioritetima Evropskog partnerstva i Sporazumom o stabilizaciji i pri-druživanju.

Izvještajni period za 2009. trajao je od oktobra 2008. do sredine septembra 2009. Napredak se mjerio na osnovu donijetih odluka, usvojenih zakona i mjera koje su sprovedene u njihovoj realizaciji.

Podatke koji ulaze u Izvještaj o napretku sakuplja Evropska komisija, u saradnji sa domaćim vlastima, drugim zemljama članicama EU, Evropskim parlamentom, međunarod-nim organizacijama i nevladinim organizacijama.

U Izvještaju se navodi da su učinjeni "izvjesni pomaci" u borbi protiv korupcije, pri čemu se bilježi napredak u oblasti zakonodavstva koje se tiče borbe protiv korupcije, ističe značaj donošenja novog Kri-vičnog zakonika u julu 2009, te Zakona o spriječavanju konflikta interesa u obavljanju javnih funkcija, Zakona o unutrašnjoj finansijskoj kontroli i Zakona o finansiranju izbornih kampanja za izbor predsjednika države, predsjednika opština i gradonačelnika.

Saradnja policije i uprave za antikorupcijsku inicijativu, navodi se u Izvještaju, je osnažena, a primjećeno je poboljšanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta uprave.

Postignut je i izvjestan napredak u jačanju kapaciteta Specijalnog tužioca za organizovani kriminal, korupciju, kriminal i ratne zočine. Navodi se da specijaizovane jedinice Višeg suda, takođe, bilježe napredak, dok se granična policija, carina, sudi-je i tužioci stalno usavršavaju u tehnikama borbe protiv korupcije.

Međutim, Komisija podsjeća da nacionalno zakonodavstvo još nije u cijelosti usaglašeno sa međunarodnim

KOLIKO SMO EKOLOŠKA DRŽAVA

Evropska komisija je ocijenila da su napravljeni "skromni koraci" ka usaglašavanju relevantnih zakona koji se tiču ekologije sa komunitarnom tekvinom.

Navodi se da se u oblasti kontrole kvaliteta vazduha čine izvjesni napor, ali da otpljivog napretka još nema.

Uz podsjećanje da je usvojen Zakon o upravljanju vodama, stoji da uprkos određenom napretku stepen uskladenosti sa direktivama o pijaćoj vodi ostaje nizak.

"Uskladenost sa evropskim standardima mora se suštinski unaprijediti. Dalji napor su neophodni u oblasti sprovođenja već postojećeg zakonodavstva", ocje-na je Brisela.

U Izvještaju piše da su finansijski i administrativni problemi barijera koja otežava sprovođenje Zakona o upravljanju otpadom iz novembra 2008.

Zaštita prirode, prema ocjeni Komisije, bilježi određeni napredak, uz objašnjenje da Zakon o zaštiti prirode ustanavlja pravni okvir za Natura 2000, te da je ratifikovan veliki broj međunarodnih konvencija.

"Odluka o osnivanju Instituta za zaštitu prirode je donijeta. Napori se ulažu u podizanju svijesti, ali su i dalji neophodni. Mjere inspekcije i sankcionisanja još nijesu usvojene. Nivo uskladenosti zakona se popravlja, ali primjena osta-je izazov", piše u Izvještaju.

instrumentima za borbu protiv korupcije koje je Crna Gora ratificovala, kao što su preporuke GRECO-a. Podvlači se i da su akcioni planovi na lokalnom nivou usvojeni u 12 od 21 opštine, ali da se sprovode u samo dvije.

U Izveštaju stoji da Crnoj Gori nedostaje nezavisna vlast koja će kontrolisati finansiranje političkih partija, javnu potrošnju, javne nabavke, prostorno planiranje i privatizaciju.

"Nadzorni organ za monitoring zakona o finansiranju političkih partija i zakona o finansiranju izbornih kampanja za izbor predsjednika, gradonačelnika i predsjednika opština tek treba da bude uspostavljen. Trenutno je moguće kontrolisati samo finansiranje političkih partija iz državnih fondova, ali ne i privatne donacije jer nema tijela koje bi to činilo," piše u dokumentu Komisije.

Institucije nadležne za borbu protiv korupcije još su, kako se primjećuje, snažno opterećene nedostatkom administrativnih kapaciteta, kako u kadrovskom tako i u tehničkom pogledu. "Nedostaje i jača saradnja i kordinacija između institucija", dodaje Komisija.

Sudstvo, prema navodima iz Izveštaja, bilježi izvjestan broj presuda u slučajevima korupcije, ali on je još uvijek nizak.

"Generalno, dobar napredak je postignut u oblasti strategije, zakonodavstva i administrativnog okvira u borbi protiv korupcije. Ipak, korupcija prevladava u mnogim oblastima života i nastavlja da bude posebno ozbiljan problem crnogorskog društva. Posvećenost vlasti u borbi protiv

korupcije ostaje i dalje slabo podržana konzistentnim sprovođenjem antikorupcionih zakona. Još nema solidnih rezultata u optužbama i presudama za korupciju, naročito u slučajevima korupcije na visokom nivou", stoji u Izveštaju Komisije.

U Izveštaju je prepoznat napor koji crnogorske institucije čine u spriječavanju pranja novca, ali se preporučuju snažnije akcije na tom polju. Komisija pozdravlja usvajanje Zakona o spriječavanju pranja novca i finansiranja terorizma u decembru 2008. Navodi se da se, kada je riječ o pranju novca, posebna pažnja mora posvetiti oblasti tržišta nekretnina. "Iako postoji porast, samo mali broj slučajeva pranja novca procesuiran je tužilaštvo od strane policije. U toku izveštajnog perioda nije bilo presuda u slučajevima pranja novca", zabilježila je Komisija.

Kada je riječ o borbi protiv organizovanog kriminala, Komisija ocjenjuje da nedostatak kapaciteta policije i tužilaštva stoji kao prepreka na putu razračunavanja sa organizovanim kriminalom.

"Neefikasnost u procesuiranju slučajeva, mali broj slučajeva koji dođiju na sud, manjkavosti u presudama i kaznama za organizovani kriminal ostavljaju prostor za ozbiljnu zabrinutost", zaključuje se u Izveštaju.

FALI I RADNOG PROSTORA I POMOĆNIKA DIREKTORA

Generalno, postignut je napredak u oblasti statistike, ocjenjuje Komisiju naglašavajući da administrativni kapaciteti ostaju slabi, a da se zakonodavni okvir i dalje mora unaprijedivati i dopunjavati. Suštinski napor ostaju neophodni u svim oblastima da bi se postigla usaglašenost sa evropskim standardima, preporučuje se u dijelu Izveštaja o napretku o ovom pitanju.

Monstat je u prošlogodišnjem Izveštaju bila najslabije ocijenjena institucija od strane Komisije. U ovogodišnjem se konstatiše da je Vlada donijela razvojnu strategiju za statistiku od 2009. do 2012.

"Nova strategija daje Monstatu ulogu koordinatora u izgradnji statističkog sistema u skladu sa evropskim statističkim kodeksom ponašanja. Ipak, akcioni plan i finansijski plan za sprovođenje strategije još nijesu dostupni. Zakon o statistici se mora uskladiti sa prioritetima iz strategije. Administrativni i tehnički kapaciteti su nedovoljni. Nedostaje radnog prostora i kadra", piše u Izveštaju.

Njegovi autori zapažaju da je pozicija pomoćnika direktora Monstata čitavu godinu upražnjena, te da je učinjen napredak na polju statistike stanovništva i poljoprivrede.

"Pilot projekat popisa stanovništva je uspješno završen", navodi Komisija i ocjenjuje pozitivnim pripreme Monstata za popis poljoprivrede za 2010.

Gradanskom hrabrošću protiv loših navika

Uljarević, Damjanović, Vujović, Stoiljković, Rudović

Centar za građansko obrazovanje (CGO) u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert, organizovao je 26. 10. 2009, panel diskusiju na temu "Endemska korupcija" kao balkanska kulturna razlika.

Na panelu su govorili: **Aleksandar Damjanović**, predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore i član Nacionalne komisije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala Vlade Crne Gore, dr **Zoran Stoiljković**, član Savjeta Agencije za borbu protiv korupcije Republike Srbije, **Zlatko Vujović**, predsjednik Centra za monitoring i član Nacionalne komisije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala Vlade Crne Gore i **Neđeljko Rudović**, urednik političke rubrike u dnevnom listu "Vijesti". Moderatorka panela bila je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Cilj panela bio je analiziranje uzroka pojave i razvoja korupcije koje ima svoje

snažno utemeljenje u regionu, bez obzira na sve različitosti pojedinih država. "Endemska korupcija" – sintagma koju u svojim izvještajima i rezolucijama koriste i međunarodne organizacije, postaje na neki način kulturna osobenost koja opterećuje i proces evropskih integracija.

Panelom se nastojala skrenuti pažnja na to da se se korupcija kao izazov Crnoj Gori spočitava od početka komunikacije sa evropskim institucijama, a kako proces odmiče zahtijeva se i konkretnija akcija koja će adresirati ovo pitanje i time nas približiti klubu od 27 država članica.

U uvodnim izlaganjima, panelisti su, sa različitim aspekata obzirom na funkcije koje obavljaju, pokušali dati odgovore na neka od ključnih pitanja, kao što su: Jesmo li spremni da prihvatimo ovo pežorativno i supstancijalističko određenje kulturne razlike balkanskog raskršća koje naseljavamo? Jesmo li svi pojedinačno i nužno nadahnuti istim "duhom mjesta"? čiji je izgovor "endemska korupcija"? Da li je ona isključivo naš specifikum? Ko se zalaže za zaštitu ove neugrožene vrste i čija je odgovornost njezinu iskorjenjivanje? što preduzima Vlada, a što civilni sektor? Kakva su iskustva drugih?

Panelisti su zaključili da još nedostaje jasna politička volja i da su nezavisne antikorupcione institucije u povoju, ali da su ohrabrujući sve češći primjeri građanske odgovornosti i hrabrosti u obračunu sa korupcijom.

Saradnja u evropskim poslovima

Sa potpisivanja Memoranduma o saradnji

U Podgorici je 15. 10. 2009. potpisana Memorandum o saradnji između Ministarstva za evropske integracije i 14 nevladinih organizacija na bazi osnovnih principa koji se ogledaju u partnerstvu, transparentnosti, odgovornosti, medusobnom informisanju i nezavisnosti nevladinih organizacija, a u oblastima sprovođenja reformi neophodnih za primjenu SSP-a; jačanja administrativnih kapaciteta zemlje za usklajivanje

zakonodavstva sa *acquis communautaire*-om; sprovođenja Komunikacione strategije za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore EU; pripreme za korišćenje pret-pristupnih fondova; razvoja ekonomске i socijalne kohezije i očuvanje prirodne i kulturne baštine, zaštita okoline i održivi razvoj kroz brojne aktivnosti i precizne mehanizme za ostvarivanje saradnje. Među potpisnicima Memoranduma je i CGO.

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EAS

EVROPSKA SAVJETODAVNA SLUŽBA ZA HRANU

EAS je ustanovljen 1992. u Briselu sa ciljem da obezbijedi stručni i načni zasnovan pristup u izradi regulative u oblasti hrane. Danas je to organizacija koja okuplja grupu stručnjaka, od pravnika preko političkih analitičara do biologa, bioinženjera i nutricionista koji se kroz različite aspekte bave proizvodnjom hrane, kontrolom njenog kvaliteta i krajnjom distribucijom.

Tokom dekade postojanja razvoj EAS-a je u najvećoj mjeri pratio razvoj evropske i međunarodne regulacije u oblasti hrane stalno se usavršavajući u primjeni i kreiranju novih naučnih metoda.

EAS sarađuje sa trgovinskim lancima, kompanijama za proizvodnju hrane, vladinim tijelima zaduženim za pitanja hrane, kao i sa brojnim međunarodnim institucijama. Široka mreža stručnjaka koji su angažovani u EAS-u obezbjeđuje pravovremene i tačne, na ekspertskoj analizi zasnovane informacije i rješenja za mnogobrojne i raznolike probleme sa kojima se njihovi klijenti suočavaju.

EAS Brisel je vodeća organizacija koja se na tlu EU bavi regulacijom hrane i ishrane, a pruža i brojne usluge poput:

- podrške pri registraciji kompanijama koje se bave proizvodnjom hrane;
- analiza uticaja regulative koja je u pripremi;
- upravljanja trgovinskom organizacijama u oblasti proizvodnje hrane;
- strateškog planiranja za organizacije koje se bave proizvodnjom hrane;
- stručnih treninga za kompanije i regulatorna tijela.

Takođe, EAS ima i bogatu izdavačku djelatnost koja se uglavnom fokusira na različita zakonska rješenja i regulatorne akte, kao i brojne priručnike za primjenu vrlo složenih propisa koje donose institucije EU.

Na mjesecnom nivou objavljuje se i časopis „EAS free monthly European regulatory briefing“ koji zainteresovanim donosi najnovije informacije o razvoju politika u oblasti hrane na nivou Evropske unije i šire.

Više informacija o ovoj uskospicijalizovanoj organizaciji možete pronaći na sajtu: www.eas.eu.

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

Evropski petak

CGO je, u saradnji sa Skupštinom Crne Gore, započeo realizaciju projekta "Evropski petak", u okviru kojeg su do sada održana dva panela, 2. i 16. oktobra.

Na prvom panelu kroz temu "Crna Gora na putu ka EU: naši susedi naučene lekcije" su svoje stavove izložili ambasador Republike Hrvatske, **Petar Turčinović**, ambasador Bosne i Hercegovine, **Branimir Jukić** i ambasador Republike Srbije, **Zoran Lutovac**. Oni su kroz uvodna izlaganja približili prisutnima iskustva i prakse njihovih zemalja na putu ka EU. Moderatorka diskusije bila je **Daliborka Uljarević**.

rević, izvršna direktorka CGO-a.

Na drugom panelu na temu "Iskustvo Slovačke u procesu evropskih integracija i preporuke za Crnu Goru" gost je bio **Mihal Spevak**, menadžer projekata u Uniji poslodavaca Crne Gore, koji je iz perspektive novinara i diplomat iz Slovačke predstavio faze kroz koje je ova zemlja prošla od članstva u EU, ali i viđenje pozicije Crne Gore i mogućnosti primjene slovačkog iskustva. Moderatorka panela bila je **Violeta Mamiku**, saradnica na programima u CGO-u.

Panelima su prisustvovali učesnici različitih profesionalnih i obrazovnih profila, od predstavnika vlasti, preko aktivista NVO sektora, do studenata crnogorskih univerziteta i polaznika škola koje organizuje CGO.

Povezivanje na regionalnom i evropskom nivou

Konferencija "Povezivanje trougla civilnog sektora, nacionalnih vlada i Evropske komisije", održana je u Zadru 19. i 20.10. 2009. Među učesnicima su bili i predstavnici civilnog sektora iz Crne Gore: **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, **Zlatko Vujović**, predsjednik UO CEMI-ja, **Momčilo Radulović** iz Evropskog pokreta u Crnoj Gori i **Ana Novaković**, izvršna direktorka CRNVO-a.

Organizatori konferencije su Evropska

akcija za građanski servis (ECAS) iz Brisela, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva iz Hrvatske i IMPACT. Cilj skupa bio je jačanje saradnje i partnerstva između aktera civilnog sektora, EU i nacionalnih vlasti kroz analizu učinaka uspostavljenog dijaloga u zemljama regiona, uticaja finansijske krize na NVO sektor, institucionalnim odgovorima na finansijske i strukturalne izazove, ali i o programima EK u regionu i predstojećoj viznjoj liberalizaciji za dio zemalja zapadnog Balkana.

O religiji kao izazovu zapadnog Balkana

USarajevu je od 11. do 17. 10. održana regionalna škola "Religije Balkana–susreti i prožimanja", u organizaciji Centra za istraživanje religije (CIRel) Beogradske otvorene škole i Internacionalnog multireligijskog interkulturnog centra (IMIC) zajedno.

Polaznici škole bili su predstavnici NVO, političkih partija, medija i vjerskih zajednica iz svih zemalja regiona. Škola je okupila i veliki broj istaknutih predavača iz različitih oblasti

koji su dijeleći svoja znanja sa polaznicima pružali doprinos stabilizaciji prilično poljuljanih međureligijskih odnosa, što je i cilj samog projekta. Kroz brojne panel diskusije, koje su bile sastavni dio programa, učesnici su imali priliku da iznesu svoje stavove i iskustva o temama iz ove oblasti.

Mirela Rebronja, saradnica na programima u CGO-u je uspješno završila ovu školu kao jedna od polaznica.

Iskustva drugih u integracijama

Konferencija "Razmjena iskustava u ostvarenju Kvišegradske saradnje između zapadnog Balkana i istočnih zemalja" održana je u Kijevu od 28.–30.10. u organizaciji Međunarodnog centra za demokratsku tranziciju iz Budimpešte, a uz podršku Višegradskega fonda. Na konferenciji je bilo riječi o različitim aspektima saradnje između tri regije, a dominirala su pitanja bezb-

jednosti i uspostavljanju povjerenja između zemalja Balkana, ali i njihovih istočno-evropskih susjeda, uz predstavljanje postignuća Višegradske i GUAM grupe. U zaključima su ponuđeni i konkretni prijedlozi za prekograničnu saradnju sa posebnim fokusom na pitanje bezbjednosnih izazova. Na konferenciji je učestvovala izvršna direktorka CGO-a, **Daliborka Uljarević**.

Drugačiji pogled na regionalna pitanja

Seminar na temu "Kosovo i koncept organizovanog integriteta: Izazovi i perspektivi", održan je od 8. do 11.10. 2009. u Albaniji u organizaciji prestižnog Aspen instituta. Učesnici ovog ekspertskega sastanka su bili predstavnici vlada, civilnog sektora, univerziteta i medija iz SAD, Njemačke,

Albanije, Srbije, Kosova, Makedonije i Crne Gore, a posebni susreti su organizovani sa najvišim zvaničnicima albanske vlade i grada Tirane, kao i sa njemačkim i američkim diplomata u Tirani. Predstavnica Crne Gore na ovom skupu bila je izvršna direktorka CGO-a, **Daliborka Uljarević**.

Novi mladi lideri

U organizaciji CGO-a, 17. 10. su dodijeljene diplome polaznicima V i VI generacije Škole mladog liderstva koju su u proteklom nekoliko mjeseci pohađali srednjoškolci iz nekoliko podgoričkih škola, kao i gimnazije sa Cetinja.

Oni su kroz tematske sesije obradili brojna pitanja koja podstiču i razvijaju društveni aktivizam mladih, a u okviru škole, realizovane su i posjetе Kancelariji zaštitnika ljudskih prava i sloboda i televiziji IN, gdje su ih zapošljeni u ovim institucijama upoznali sa načinom rada i funkcionisanja, kao i osnovnim djelnostima kojima se bave.

Konsultacije sa ženskim grupama za REKOM

U organizaciji Anima–Centra za žensko i mirovno obrazovanje i CGO-a, a ime KOREKOM-a, u Podgorici su 23.10. održane konsultacije sa aktivistkinjama nevladinih organizacija, političarkama, novinarkama i naučnicama o Inicijativi za osnivanje REKOM-a. Konsultacijama su prisustvovali i gošće iz regiona koje su predstavile svoja iskustva iz rata, kao uvod u raspravu o razlozima pokretanja Inicijative za REKOM, mogućem mandatu i strukturi Komisije, ali i preporukama za dalji process koji će voditi osnivanju REKOM-a.

Obrazovanje mora biti autonomno

Crnogorski nezavisni nedjeljnik "MONITOR" je, u saradnji sa Ambasatom Republike Njemačke, 20. 10. 2009. organizovao okrugli sto na temu "Autonomija obrazovanja i evropske integracije", u cilju analiziranja uzroka pojave i razvoja korupcije u visokom obrazovanju. Skup je otvorio ambasador Republike Njemačke **Peter Platte**, a pored njega su govorili i dr **Radenko Pejović**, predsjednik Savjeta za visoko obrazovanje Crne Gore, dr **Srbijanka Turajlić**, profesorica na Univerzitetu u Beogradu i eksperkinja UNESCO-a i dr **Sonja Bjeletić**, dekanica Fakulteta za evropske i državne studije.

Snežana Kaluđerović, pravna savjetnica Centra za građansko obrazovanje je predstavila stavove CGO-a u vezi sa ovom temom koju CGO pomno prati u okviru svojih programa.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

BEYOND COLD WAR LINEARITIES: ENTANGLED HISTORIES AND INTERACTIVE IDEAS

Deadline: 15 October 2009

The anniversary of 1989 regime change brought about a wide range of discussions about Communist legacies and Cold War impact on the transitions in the Eastern European countries.

We invite proposals related to social sciences and humanities to evaluate the current state of area studies, Cold War history and media theories in order to enhance not just a meta-critical view about Cold War and Communism, but also to spur national historiographies to analytically appropriate their past forged by international policies and still made obscure by a plethora of undigested documents. In order to enhance the formation of truly critical and inter-cultural frameworks on teaching and conducting research on recent history, we also invite contributions with courses aiming at providing systematic introduction to the study of totalitarian societies by combining post-totalitarian theoretical frameworks with local narratives pertaining to social and oral history. By bringing together the history of ideas, psychohistory, symbolic interactionism, social history and media anthropology, the conference seeks in this way to concretely aggregate an interdisciplinary framework for the study of a period characterized by complex intellectual mobility, the intricate interplay of fantasies about the "Other", different societal accommodations, generational changes and conceptual imbrications between East-European traditions and Western cultural and political models. The conference is organized by OSA Archivum in cooperation with CEU History (Karl Hall and Ioana Toma) and IRES (Irina Papkov) Departments, CEU CRC and International Alternative Culture

Center (Olga Zaslavskaya). It will be held in 4–6 December 2009 in Budapest and is designed to prepare an edited volume. Paper givers will be asked to present first drafts of their book chapters for precirculation among participants and for intensive discussion at the conference. Limited fellowship funds might be available for non-EU participants. Please contact Olga Zaslavskaya zaslavsk@ceu.hu Interested scholars should submit: (1) title and one-page abstract of their paper; (2) CV and list of publications; (3) institutional affiliation or place of residence.

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

Decisions on admission to the University are made purely on academic merit, the availability of space on a course, and / or the availability of an appropriate supervisor. You may apply to be considered for as many courses as you wish, but you must provide a full set (including copies) of supporting documents for EACH course you apply for. You will also be charged a non-refundable application fee for each course. Deadline for applications is two months before the start of the first term of the course (31 July, 31 October and 31 January for starts in October, January and April respectively). More information on www.admin.cam.ac.uk/offices/gradstud/current/continuing/

EMARO MASTERS PROGRAMME

The Erasmus Mundus programme supports high-quality European Masters Courses, by providing attractive grants for students having excellent academic results from around the world to engage in post-graduate study at EMARO institutions. For 2010–2011 academic year, EMARO Masters programme will have about 8 Erasmus Mundus scholarships for non-EU students who did not had a stay in an

EU-country for more than one year over the last five years (called category A students). Owing to the limited number of grants a student who is not ranked among the top 10% of his class has small chance to be selected. The selected student, will receive a grant of totally 24 000€ per year. The application to an Erasmus Mundus scholarship is done through the classical student's application procedure of EMARO. Please note that the number of applications by third country students must be limited to three Erasmus Mundus Masters Courses maximum. In the eventual case that a student applies to more than three EM Courses he/she will be excluded from the selection for an Erasmus Mundus Scholarship. A proposal to Erasmus Mundus programme in Brussels must be sent on January 2010 and consists of a main list and a waiting list. At most two students from the same country can be selected in the main list. The final decision about the scholarships will be sent to students as soon as we receive it from Brussels (end of February). If some students withdraw from the main list, the best students from the waiting list will be upgraded to the main list and will be notified immediately. The application for Erasmus Mundus Grants for the academic year 2010–2011 will be opened from 15 October 2009 till 15 December 2009. More information on <http://scholarship.bursa-lowongan.com/erasmus-mundus-scholarship-20092010/>

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

**Urednik: Vladan Žugić; Uredivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
mr Vladimir Pavićević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović**

**Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović
Njegoševa 36/I; Tel/fax: 020/665-112, 665-327; E-mail: ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org**

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org